Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

HAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען.

הײַנטיגער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 217 | Łódź, Poniedziałek 16 września 1929 r. | 16טער יאָהרגאַנג | מאָנטאָג י"א אלול תרפ"ט | 217

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | פּעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

אנפאל פון האקענקרייצלער אין ווינע

אויף פא"י-דעלעגאטען פון דער כנסיה גדולה

דעלעגאט פרעזעס מינצבערג אינטערווענירט ביים פוילישען קאנסול

ווינע, 15. (יט"א טעלעגראפיש) א גרופע האקענקרייצלער זענען היינט באפאלען די דעלעגאטען פון פועלי אמוני ישראל אויף דער כנסיה גדולה אין ווינע. די דעלעגאטען זענען דורך די האקענקרייצלער שטארק צושלאגען געווארען און איינינגע זענען פערוואונדעט געווארען. צווישען די פערוואונדעטע געפינען זיך פאלגענדע דעלעגאטען פון פוילען: שטשעקאטש (ראדז), יאנקעלעוויטש און לאנדסבערג.

די פערוואונדעטע און צושלאגענע איז ערטיילט געווארען מעדיצינישע הילף און דאן זענען זיי מיט פערבאנדאזשירטע קעפ אוועק אויף דער זיצונג פון דער כנסיה גדולה.

דער דעלעגאט פון קאנגרעס ה' ל. מינצבערג פרעזעס פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג האט אינטערווענירט וועגען דעם אנפאל ביי דעם פוילישען קאנסול, וועלכער האט צוגעזאגט צו פערלאנגען א גענויע אויספארשונג, כדי די כוליגאנעס זאלען בעשטראפט ווערען.

דער קאנגרעס ווערט בעוואכט דורך א שטארקער פאליציי-אפטיילונג.

רעזאלוציע פון אקציאנס-קאמיטעט

און די פאדערונגען צו דער ענגלישער רעגירונג

לאנדאן, 15. (יט"א טעלעגראפיש) דער אקציאנס-קאמיטעט און דער ראטעט פון דער יוד. אגענץ האבען אנגענומען א שארפע רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט אויסגעדריקט די טיפע עמפערונג וועגען די רציחות און שחיטות איבער דער יודישער בעפעלקערונג אין א"י. אין דער רעזאלוציע ווערט ארויסגערוקט א רייהע פאדערונגען צו דער ענגלישער רעגירונג, וואו פערשטארקען די זיכערהייט אין לאנד, רעזערווירען ארט אין די זיכערהייטס-ארגאנען פאר יודישע פרייוויליגע א. אז. וו.

פויבסטליכער דעלעגאט קיין א"י

קאאירא, 15. (יט"א טעלעגראפיש) דער פויבסטליכער דעלעגאט מאנציניארע וואלערי האט בעקומען פון פויבסט אנ'אויפטראג אפצופארען קיין ירושלים און צוזאמענהאנג מיט די געשעהענישען אין א"י.

אדוו. גאלדשטיין—יוריס-קאנסולט פון דער יוד. אגענץ

ניו-יארק, 15. (יט"א טעלעגראפיש) דער בעקאנטער אדוואקאט גאלדשטיין איז איז בעגלייטונג פון זיין פרוי אפגעפאהרען קיין ארץ-ישראל אלס יוריס-קאנסולט פון דער יודישער אגענץ; ארח. גאלדשטיין וועט אנטיילנעהמען אין דער פערטיילונג פון די הילפס-געלדער פאר א"י, אלס פערטרעטער פון דעם אמעריקאנער הילפס-קאמיטעט.

ווייטערדיגע בעגרענצונג פון פריוואטען האנדעל אין רוסלאנד

מאסקווע, 15. (ספ. טעל.) דער פאלקס-קאמיסאריאט פאר האנדעל האט אויסגעארבייט א פראיעקט פון פערקלענערען אויף א העלפט די שוין עקזיסטירענדע פריוואטע האנדעלס-אונטערנעהמונגען. די פריוואטע געשעפטען וועלען נישט טארען פערקויפען קיין פראדוקטען פון ערשטען געברויך און אזעלכע, וואס האבען א וויכטיגע ווירטשאפטליכע בעדייטונג.

די ראזינגע מיטלען וועלען אנגענומען מיט'ן ציל צו הויבען די טעטיגקייט פון די קאאפעראטיווען.

גרויסער שטורם איבער דרום-פראנקרייך

פאריז, 15. (ספ. טעל.) איבער דרום-פראנקרייך איז אדורך א שטורם און עס האט זיך אפגעריסען א וואלקען.

עס איז געווען אזא שלאגסרעגען, אז די גאנצע געגענד איז און איין רגע געבליבען אונטער'ן וואסער. דאס גאנצע געוועקס און די ווינטער-בעפלאנצאציעס זענען צושטערט געווארען.

שטארק געליטען האט דאס שטעדטעל אלאנזאך וואו עס זענען אונטערגעזונקען געווארען א סך הייזער און זיי זענען אומגעפאלען אדער האלטען ביים אומפאלען. אין די נידעריגע טיילען פון שטאט האט דאס וואסער דערגרייכט צוויי מעטער.

אנ'אויטא מיט דריי פערזאן איז אריין אין א גרובען און אלע זענען דערטרינקען געווארען. צוליב דעם שטורם איז איבערגעריסען געווארען די קאמוניקאציע אין א סך ערטער. עס זענען פערהאן א סך קרבנות אין מענשען.

אין איין געגענד האט א רונער אריינגעשלאגען אין א סטאדע מיט שאף און דערהרגעט אויפ'ן ארט 60 שטיק.

די מאטעריעלע הזקות בעטרעפען 25 מיליאן פראנק.

ענטוואפנונג אויפ'ן ים

געקומען צו א הסכם צווישען ענגלאנד און אמעריקא

וואשינגטאן, 15. (ספ. טעל.) ביי דער אויפנאהמע פון פרעסע-פארשטעהער האט דער שטאטסעקרעטאר סטומסאן מיטגעטיילט, אז ס'איז דערגרייכט געווארען א הסכם מיט ענגלאנד וועגען בעגרעניצען די בעוואפנונג אויפ'ן ים. די פארשטעהענדע קאנפערענץ פון פינף גרויס-מלוכות וועט אויסארבייטען דעם ענטגילטיגען פראגראם פון קריגס-שיפען-בוי, אויב די ענגליש-אמעריקאנישע פערשטענדיגונג וועט אונטערגעהאלטען ווערען דורך גאנץ אייראפע, דאן וועט קומען א פערקלענערונג פון דער ים-בעוואפנונג אויפ'ן געביט פון טייערסטען קלאס פאנצערשיפען.

ג.פ.או. קאנפיסקירט 80 ספרי תורות

ריגע. (יט"א) דער ריגער יט"א-קארעספאנדענט דערוויסט זיך פון א זיכערע קוועלע, אז אין צוויי קאנפיסקירטע בתי מדרשים אין מאהילעוו (צוקערטאנס און א שטאטישע שוהל) האט די ג.פ.או. אויך צוגענומען 80 ספרי-תורות, א סך ספרים, סדורים א. ד. ג. וואס האבען זיך דארט געפינען. אלע בעמיהונגען פון דער יודישער בעפעל-קערונג צוריקצובעקומען די ספרי-תורות און די ספרים האבען נישט געהאט קיין שום ערפאלג.

די דאקטוירים האבען מארשאלן געראטען

נישט פאהרען קיין אייראפא

ציריך. (יט"א) ווי עס שטעלט זיך ארויס, איז לואי מארשאל געווען נישט געזונד נאך פאר'ן ארויספאהרען אויף דער סעסיע פון דער יודישער אגענץ. די דאקטוירים האבען איהם צוליב דעם געראטען נישט אונטערצונעהמען די ראזינגע שווערע רייזע קיין אייראפע. מארשאל האט אבער נישט געוואלט זיך צופאסען צום ראט פון די דאקטוירים, פיהלענדיג זיך פערפליכטעט אויסצופיהרען דעם צוזאג, וואס ער האט געמאכט וועגען אנטייל-נעהמען אין די בעראטונגען פון דער יודישער אגענץ. אין ציריך האט מארשאל געארבייט און אונגעוועהנליכער אנשטרענגונג אין משך פון דער גאנצער צייט פון דער אגענץ-סעסיע, זייענדיג בעשעפטיגט פון 7 פריה ביז שפעט ביינאכט, וואס עס האט שוין צום רעשט רואינירט דאס געזונד פון 74-יעהריגען זקן.

צאהן-ארצט

St. Gelberg

וואוינט יעצט

14 Zawadzka 14

נעמט אן פון 2 - 10 און פון 7 - 4

עפענט-ליכע **ענטשולדיגונג**

כ'בעט ענטשולדיגונג ביים יודישען בעקער-צעך פאר מיין נישט ריכטיגע האנדלונג געגען דער פערוואלטונג און אלע מיטגלידער און פערפליכטע זיך אויסצופיהרען אלע בעשלוסען און בעט מיך צוריק אריינצונעהמען אין צעך אריין.

מנחם זעליגמאן

אלעקסאנדראווסקא 49. 9337

צו די יודישע הויז-בעזיצער!

איהר ווערט געבעטען מיטצוהעלפען די זאמלער בעת דער אקציע פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל.

הויזבעזיצער-פעראיין אין לאדז

פיעטריקאווער 46

פרעזעס: **משה העלמאן.**

הילפס-קאמיטעט פאר די געליטענע אין א"י

אלע מיט לידער, זאמלער, בעטייליגטע אין דער אקציע פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל, ווערען דערמ ט איינגעלאדען צו דער

היינטיגער פערזאמלונג,

וועלכע קומט פאר אין לאקאל פון דער קהלה, פרייהייטס-פלאץ 6, פינקטליך 8.30 אווענד.

אלע די, וועלכע האבען ביז היינט געזאמעלט געלד פאר די געליטענע אין א"י, ווערען געבעטען אונבעדינגט די געלדער אריינצוטראגען אין דער קאסע פון קאמיטעט, וועלכע געפינט זיך אין דער קהלה אין סעקרעטאריאט און איז טעטיג פון 9–3 נאכמ. און פון 5–7 אווענד.

פרעזידיום: (פרעזעס (–) ד"ר מ. ברוידא
(קאסיר (–) סעקרעטאר ש. בודזינער

9332

אכטונג, חברים-זאמלער!

מיטגלידער פון יוגענד-ארגאניזאציעס!

1) איהר ווערט אויפגעפאדערט, תיכף ומיד איינצוצאהלען די שוין געזאמעלטע געלדער פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל, אין דער קאסע פון דעם יוגענד-הילפס-קאמיטעט אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, צעגעלניאנע 4.

2) אלע בעטייליגטע אין דער זאמעל-אקציע דארפען אין הסכם מיט דער פערשטענדיגונג מיט'ן יודישען הויזבעזיצער-פעראיין זיך ווענדען אין יעדען הויז צום בעל-הבית, וואו ער וועט בעקומען א גענויע אינפארמאציע און מיטהילף צודורכצופיהרען די אקציע.

3) דער יוגענד-קאמיטעט מאכט נאכאמאל אויפמערזאם, אז אויף יעדען געשפענדעטען ביי-טראג, דארף אונבעדינגט ארויסגעגעבען ווערען א קוויטונג, די קוויטונגען זענען פון 1 זל. אן.

דער יוגענד הילפס-קאמיטעט פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל.

קליינהענדלער קרעדיט-באנק

פיעטריקאווער 18.

מיר מעלדען אלע מיטגלידער, דאס היינט, מאנטאג, דעם 16 סעפטעמבער ד. י., 8 אווענד, קומט פאר די

פייערליכע ערעפנונג

פון נייעם לאקאל און די אלגעמיינע פערזאמלונג

מיר בעטען אלע מיטגלידער פינקטליך צו ערשיינען.

דער ראט און די פערוואלטונג.

דער ערשטער שריט פון אויפבוי

נאך די צושטערונגס-טעג אין ארץ-ישראל

ירושלים, (יט״א) פאַריגען מיטוואָך איז אין רמת־גן (איז דער נאָהענט פון תל־אביב) געלייגט געוואָרען דער גרונד־שטיין פאַר׳ן בנין פון אַ שול־לע אויפ׳ן נאָמען פון בנימין גאָלדבערג, דער זוהן פון בעקאַנטען וועטעראַן פון דער ציוניסטישער בעוועגונג און כלל־טוער יצחק לייב גאָלדבערג, וואָס זיין אייגענטום איז ערטוף איז בעת די אונרוהען פערניכטעט געוואָרען, ווי בעקאַנט, איז בנימין גאָלדבערג געפאַלען אַ קרבן פון אַראַבישע רוצחים אין די ערשטע טעג פון די אונרוהען, ראָס לעגען דעם גרונד־שטיין פאַר אַ שולע אויפ׳ן נאָמען פון גאָלדבערג׳ן איז דער ערשטער שריט פון אויפבוי נאָך די לעצטע טעג פון פערניכטונג אין א״י.

די א״י-געשעהענישען אין דער מאנדאט-קאמיסיע

גענף, 51 (ספּ. טעל.) ביים בעהאַנדלען די מאַנדאַט־פראַגע אויף דער זיצונג פון דער 6 קאָמיסיע זענען בעריהרט געוואָרען אויך די לעצ־טע געשעהענישען אין א״י. נאָך דער דעקלאַראַציע, וואָס ס׳האָט אָפּגעגעבען דער פערטרעטער פון ענג־לאַנד, האָט גענומען אַ וואָרט דער פאָרשטעהער פון פּוילען מילשטיין און האָט אָפּגעגעבען אַנ־ערקלערונג ענליך צו דער ערקלערונג פון אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי אויף דער זיצונג פון פעלקער־ליגע ראַט.

נאָכדעם האָבען גערעדט די פאָרשטעהער פון פראַנקרייך, דייטשלאַנד, שווייץ און אַנד. זיי האָבען אַלע אויסגעדריקט זייערע מיטגעפיהל פאַר די געפאַלענע בעת די געשעהענישען און אויס־געדריקט די האָפנונג, אַז די ענגלישע רעגירונג וועט אָננעמען נויטיגע פערהיטונגס־מיטלען. דער פּערסישער דעלעגאַט האָט אויסגעדריקט די זי־כערקייט, אַז די יודען און מוזולמענער האָבען נישט קיין נעגענזייטיגע אינטערעסען און ס׳איז דער־ריבער מעגליך צו דערגרייכען אַ פערשטענדיגונג.

800 טויזענד דאלאר לטובת די קרבנות אין ארץ-ישראל

ניו־יאָרק, (יט״א) די זאַמלונגען לטובת די קרבנות אין א״י ווערען פאָרט.עזעצט מיט גרויס ערפאָלג. ביז היינטיגען טאָג האָבען די אַמעריקאַנער יודען שוין געשפענדעט לטובה דעם צוועק 800,000 דאָלאַר.

דאנק פאר פוילישען גענע-ראל קאנסול

תל־אביב, 15 (ספּ. טעל.) די פּאַלעסטי־ניש-פּוילישע האַנדעלס-קאַמער און דער פערבאַנד פון פּוילישע יודען אין תל־אביב האָבען אויף אַ בשותפות׳דיגער זיצונג בעשלאָסען צו דאַנקען דעם פּוילישען גענעראַל־קאָנסול זבישעווסקי פאַר זיין טעטיגקייט בעת די לעצטע געשעהענישען אין ארץ־ישראל.

פראפ. ווייצמאן דאנקט די אקס-פארדער אוניווערזיטעט

לאָנדאָן, 15 (יט״א טעלעגראַפיש) פּראָפ. ווייצמאַן האָט אין נאָמען פון אַקציאָנס-קאָמיטעט אַרויסגעשיקט אַ דאַנק דעפּעשע צום אָקספאָרדער אוניווערזיטעט פאַר דער הילף וואָס די סטודענטען האָבען אַרויסגעוויזען די יודען בעת די געשעהע־נישען אין ירושלים.

פראפאינטערן גיט ארויס אַנ׳ אויפרוף צו די יוד. ארבייטער

וועגען די א״י-געשעהענישען

מאָסקווא 15 (יט״א טעלעגראַפיש).

5 דער „פּראָפינטערן" (פּראָפעסיאָנעלער אינ־טערנאַציאָנאַל) האָט צונויפגערופען אַ זיצונג ספּע־ציעל געווידמעט די ארץ־ישראל־געשעהענישען. צו דער זיצונג זענען געקומען 2 פאָרשטעהער פון די פּאַלעסטינער קאָמוניסטען. די שטעלונג פון „פּראָפינטערן" איז אַ עלכע, אַז דער לאָזונג פון די פּאַלעסטינער קאָמוניסטען איז אַ פאַלשער, ווייל די געשעהענישען אין ארץ־ישראל וועלען נאָך מעהר פערשטאַרקען די נאַציאָנאַליסטישע טענדענצען פון די יודישע אַרבייטער אין ארץ־ישראל. ס׳איז גע־וועהלט געוואָרען אַ קאָמיסיע פון 7 פּערזאָן, וועל־כע דאַרף אויסאַרבייטען אַן אויפרוף צום יודישע פּראָלעטאַריאַט פון דער גאַנצער וועלט. אין׳ם אויפרוף זאָל קלאָהר געמאַכט ווערען די שטע־לונג פון די קאָמוניסטען צו די ארץ־ישראל־גע־שעהענישען.

„בעציהונגען צווישען יודען און אראבער זענען אלע מאל געווען גוטע"

ניו־יאָרק, 15 (י.ט.א. טעלעגראַפיש דער סירישער פילאָזאָף און דיכטער קאַלען איבר[…] האָט אין אַ געשפּרעך ערקלערט, אַז פון די ע[…] טעסטע צייטען אָן זענען די בעציהונגען צווישע[…] די יודען און אַראַבער געווען זעהר גוטע, די אי[…] טיגע געשעהענישען בעווייזען, אַז שולדיג איז [...] אונקלאָהרע שטעלונג פון דער ענגלישער רעגירו[…] צום אַראַבישען פּראָבלעם.

ענטוואפנעט 6 טויזענד אראבער פאר׳ן טויער פון ירושלים

לאָנדאָן, 15 (ספּ. טעל.) „דיילי כראָניקל" מעלדעט מיט פון ירושלים, אַז ס׳זענען אָהינגעקומען 5–6 טויזענד אַראַבער, כדי מתפלל צו זיין אין עמאָר מעטשעט. ביי דעם טויער פון שטאָט האָט מען זיי רעווידירט און אָפּגענומען ביי זיי דאָס געוועהר.

ענגלישע נאטע און דער סאוויעטישער ענטפער

וועגען אנהויבען דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען

מאָסקווע 15 (ספּ.טעל) די ענגלישע רע־גירונג האָט דורכ׳ן נאָרוועגישען געזאַנדטען אין מאָסקווא איינגעלאַדען די סאָוויעטישע פאָרשטע־הער אויף דעם 24 סעפּטעמבער קיין לאָנדאָן, כדי אָנצוהויבען אונטערהאַנדלונגען וועגען צוריק אָנקניפען דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען צווישען ביי־דע דערמאָהנטע מלוכות.

מאָסקווא, 15 (ספּ.טעל.) די סאָוויעטי־שע רעגירונג האָט געענטפערט דעם ענגלישען אויסערן־מיניסטעריום דורכ׳ן נאָרוועגישען געזאַנד־טען, אַז זי איז מסכים אַרויסצושיקען קיין לאָנדאָן אויפ׳ן 24 סעפּטעמבער אויף אָנצוהויבען אונטער־האַנדלונגען.

ארום דעם טויט פון לואי מארשאל

ציריך, 15 (יט״א) אין הסכם מיט׳ן לעצ־טען רצון פון פערשטאָרבענעם לואי מאַרשאַל, איז דאָס איבערפיהרען זיין קערפּער פון שפּיטאָל וואו ער איז געשטאָרבען אויפ׳ן בית־עולם אין פריזענ־בערג פאָרגעקומען אָהן יעדע פייערליכקייטען. אין דער לויה האָבען זיך בטייליגט פאָרשטעהער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין דער שווייץ און פון דער קהלה־פערוואַלטונג. אַ גאַנצע נאַכט האָט זיך ביים קבר געפונען אַ עהרען־וואַך פון ציריכער יודען.

דער זוהן פון פערשטאָרבענעם ה׳ דזשעמס מאַרשאַל האָט ערקלערט, אַז מ׳קען נאָך נישט בע־שטימען דעם טערמין פון איבערפיהרען דעם קער[…] פער קיין ניו־יאָרק, ווייל אַלע שיפען, וואָס פאָ[…] רען אין די טעג קיין אַמעריקא האָבען שוין אוי[…] פערקויפט אַלע פּלעצער.

די שווייצאַרישע פּרעסע דריקט גרויסע [...] טיצען מיט אַנ׳אויספיהרליכע ביאָגראַפיע און כ[…] ראַקטעריסטיק פון פערשטאָרבענעם.

ירושלים, (י. ט. א.) די העברעאישע צ[…] טונגען אין א״י, וועלכע האָבען זיך לעצטענס ב[…] שעפטיגט כמעט אויסשליסליך מיט די לעצטע ג[…] שעהענישען אין לאַנד, גיבען היינט אָפּ פיל פּל[…] דעם אָנדענקען פון פערשטאָרבענעם לואי מאַרש[…]

ניו־יאָרק 15 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). [...] גאַנצע פּרעסע ווידמעט לייט־אַרטיקלען אין צוז[…] מענהאַנג מיט׳ן טויט פון לואי מאַרשאַל. אַ[…] ווייזען אָן אויף די גרויסע פערדינסטען, וו[…] מאַרשאַל האָט געהאַט פאַר די יודען און פ[…] אַמעריקאַ.

די גאַנצע יודישע פּרעסע ווידמעט פיל אָר[…] דער פּערזאָן פון פערשטאָרבענעם. די אַלגעמיינ[…] פּרעסע ווייזט אָן, אַז לואי מאַרשאַל האָט פ[…] ביינעטראָגען צו דעם, וואָס דער גאַנצער פונ[…] אַלוועלטליכען יודענטום האָט זיך אַריבערגעטר[…] גען קיין אַמעריקאַ.

סאוויעטישע מאנעווערס ביי דער פוילישער גרעניץ

באלטישער פלאט אין די פוילישע וואסערן

דאַנציג, 15 (ספּ.טעל.) נאָך דעם אָפּיצי[…] לען וויזיט פון סאָוויעטישען באַלטישען פלאָט א[…] דייטשלאַנד, האָט זיך דער סאָוויעטישער פלאָ[…] אָהן פריהערדיגע פערשטענדיגונג, בעוויזען א[…] געמאַכט איבונגען אין די פּוילישע וואַסערן.

דער דאָזיגער שריט זאָל פון די מאַסגעבע[…] דע קרייזן אַרויסרופען אַ דיפּלאָמאַטישען אַרויסטרי[…] אין אַ פאָדערונג וועגען ערקלעהרונגען.

מאָסקווא 14, (ספּ.טעל.) די סאָוויעטיש[…] רויטע אַרמעע האָט היינט אָנגעהויבען איה[…] גרויסע מאַנעווערס ביי דער פּוילישער גרעניץ א[…] דער געגענד פון באָברויסק.

Przedszkole I. KACENELSONA
Cegielniana 28, tel. 51-79.

די בעקאַנטע אין לאָדז

פרעבעל-שולע „גן-ילדים"

מאַכט בעקאַנט, דאָס זונטאָג, דעם 15 טען ווזשעשען האָט אָנ־געפאַנגען דער אונטעריכט.

קינדער פון $3^1/_2$ יאָהר נעמט אָן די קאַנצעלאַריע פון דער שולע פון 10–2 פאַרמיטאָג און פון 5–7 נאָכמיטאָג.

די לייטונג.

דער קונסט-פאטאגראפישער אנשטאלט

„PARISIEN"

30 פראַנציסקאַנסקאַ 30

נעהמט אָן אַלערליי אויפנאַמען

— פון — מצבות

— אויפ׳ן — בית-החיים

צוגענגליכע פּרייזען. סאָלידע אויספיהרונג.

די אויפנאַהמען ווערען געמאַכט מיט ספּעציעלע קונסט-אַפּאַראַטען

דאס רעכטס-קאנסולטענטן-ביורא

פון געוועזענעם לאַנג-יעהריגען רוטינירטען

געריכטס-סעקרעטאַר

ב. מאז, פּיעטריקאווער 10

ערלעדיגט און שרייבט אַלערליי ביטעס און קלאַגעס קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אין אַלע שטעט פון פּוילען, ווי אויך שטייער-אַנגעלעגענהייטען.

אַ גוטער ספּעציאַליסט אין מיליטער-ענינים.

B. Mann, Piotrkowska 10

Dr. NADEL

פּיעטרקאָווער 17 טעל. 68-86

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 4–6 נאָכמיטאָג.

ציהונג

פון דער 5-טער קלאַס

דויערט ביז׳ן 9. אָקטאָבער ד. י.

הויפּטגעווינס 750.000 זל.

קויף ביי אונז אַ לאָס! יעדער צווייטער לאָס געווינט!

E. LICHTENSTEIN

אָפּטיילונגען אין לאָדז:

I. פּיעטריקאָווער 72, (געבייךע פון גראַנד-האָטעל) — II. פּיעטריקאָווער 11, איז שוין טעטיג.

צענטראַלע: וואַרשא, מאַרשאַלקאָווסקאַ 146

די טאַבעלעס פון די טעגליכע ציהונגען קען מען ביי אונז נאָכ־זעהען אומזיסט! „קרנ׳ס" טוישען מיר איבער אויף נייע לאָסען! מיר צאָהלען אויס זעמטליכע געווינסען! בעשטעלונגען פון דער פּראָווינץ ערלעדיגען מיר תיכף.

קאָנטאָ P.K.O 64-209 — די פירמע עקזיסטירט פון 1835 י.

קאמוניקאט!

בירגער! ס׳זענען קוים אַדורך עטליכע ציהונגס-טעג, און ס׳זענען שוין ביי אונז געפאַלען פאָלגענדע געווינסען:

15.000 זל. אויף נ׳	69015	5.000 זל. אויף נ׳	102633
15.000 „ „ „	23014	5.000 „ „ „	173202
10.000 „ „ „	72824	5.000 „ „ „	95571
10.000 „ „ „	71831	3.000 „ „ „	74975

אויף נ׳ 154118 זל. 20.000 אויף נ׳ 141005 זל. 10.000

און אַ סך, אַ סך אַנדערע געווינסען.

שבת, ד. 14. איז ווידער געפאַלן אויף נ׳ 66141 זל. 60.000

אויף נ׳ 39820 זל. 10.000, אויף נ׳ 63161 זל. 5.000

אונזער קאָלעקטור, ווי שטענדיג, אַזוי אויך איצט, פערגרעסערט די רייהען פון צופרידענע, גליקליכע און רייך-געוואָרענע!

בירגער! דאָס גליק-ראָד בעזיצט ווייטער נאָך קאָלאָ־סאַלע געווינסען אויף מיליאָנען, מיליאָנען זלאָטעס. דעריבער רופען מיר אַלע צו דערגרייכען די געווינסען, דורך דעם קויפען פון אונזערע לאָסען.

צו אונז — כל זמן ס׳איז צייט!

לאָדז. 16 סעפּטעמבער 1929

„נייער פאלקסבלאט“

לאָדז. 16 סעפּטעמבער 1929

בדרך הישר,
נישט ברעכענדיג קיין ביינער...

דאָס האָט זיך אָנגעהויבען דעם 9 סעפּטעמבער, ווען דער ענגלישער קלוב האָט אויפגעהויבען די איניציאַטיווע צוזאַמענצורופען אַן אויסערגעוויינליכע סעסיע פון סיים. דער מאַרשאַל איז דאַן אויפגענומען געוואָרן זעהר קאַלט און דערפאַר וויל די סאַנאַציע־פּרעסע האָבען, אַז דווקא דעם 4 האָט זיך אָנגעהויבען דער פּאָליטישער סעזאָן, ד. ה. אין דעם טאָג, ווען פּרעמיער שוויטאַלסקי האָט געמאַכט אַ בעזוך ביים סיים־מאַרשאַלעק דאַשינסקי און האָט פאָרגעשלאָגען צוזאַמענצורופען אַ קאָנפערענץ פון די פּאַרלאַמענטאַרישע קלובען, כדי [illegible]. צו דער קאָנפערענץ האָט אויך געוואָלט קומען מאַרשאַלעק פּילסודסקי און, דאָס האָט דער קאָנפערענץ צוגעגעבען ספּעציעל חשיבות.

צי דאָס איז געווען אַ צופאַל, צי ס׳איז שוין אָנגענומען געוואָרן די ענדגילטיגע תורה, אַז אין מלוכה־פראַגען דאַרפען ענטשיידען נאָר די פּאָליטישע גרופּירונגען — אַ פאַקט איז, אַז צו די בעראַטונגען האָט מען קיין שום נישט־פּילסודסקישען קלוב נישט איינגעלאַדען. מן הצד האָט מען געפּרוּווט פאַרטייטשען, אַז דאָס איז געשעהען צוליב טעכנישע סבות.

אויסגעשפּילט האָט אין דעם גאַנצען ענין פּ.פּ.ס. די ענדעקעס האָבען באַלד אָנגענומען אַ בעשלוס נישט צו גיין אויף דער קאָנפערענץ. ד. ה. פאַר וואָס שפּילען די גאַנצע צייט אין אַן אָפּאָזיציע און וואַרטען אויף אַ שמייכעל פון געגענווערטיגע מאַכט־האָבער, די פּ.פּ.ס. זענען איצט שטאַרק ברוגז אויף דער איצטיגער רעגירונג, בפרט נאָך ליקווידירען די פערוואַלטונגען פון די קראַנקענקאַסעס, וואו זיי האָבען זיך גוט איינגעאָרדענט. און פּ.פּ.ס. האָט נאָך שטאַרקע וואַקלונגען; נאָך קאָנפערענצען מיט דער גאַנצער אָפּאָזיציע (אַ חוץ די ענדעקעס און נאַציאָנאַלע מינדערהייטען) איז בעשלאָסען געוואָרן נישט צו גיין אויף דער קאָנפערענץ, און פאָדערען די דימיסיע פון שוויטאַלסקיס קאַבינעט. אָבער פּ.פּ.ס. האָט זיך אַליין באַלד איבערגעשראָקען פאַר׳ן אָנגענומענעם צו דרייסטען בעשלוס, און אין אַ שפּעטערען נומער פון „ראָבאָטניק“ איז שוין אָפּגעדרוקט אַ לייט־אַרטיקעל, אין וועלכען די פּאַרטיי פאַרענטפערט זיך פאַר איהר פאַרשאַרפען די אָפּאָזיציע, וואָס איז אַרויסגערופען געוואָרן דורך דעם, וואָס די רעגירונג האָט שוין צופיל אָנגעצויגען די סטרונעס און זי האָט געפּלאַצט.

אָבער עטליכע שורות ווייטער זעהט מען, אַז די סטרונע האָט נאָך נישט געפּלאַצט; והא ראיה — פּ.פּ.ס. מאַכט באַלד אַן אָפּערטע: „מיר שטרעבען צו ליקווידירען דעם איצטיגען סיסטעם, אָבער אויף אַ פרידליכען אופן, און מיר דראָהען נישט מיט קיין „ברעכען ביינער“ און נישט מיט קיין מלוכה־איבערקעהרעניש“.

„אָבער פאַר פּ.פּ.ס.׳ישע סטראַשאַקעס האָט שוין קיינער נישט קיין מורא. — שרייבט די ענדעקישע „א.ב.צ.“ וועגען דער פּ.פּ.ס.׳ישע אָפּאָזיציע: — „די דאָזיגע אָפּאָזיציע, טראָץ דעם, וואָס זי האָט אָפט אויסגעזעהן צו זיין אַ קעמפענדע, האָט ביז איצט אַלעמאָל איינגעשטימט אַלין, וואָס האָט געקענט ברענגען דערצו, אַז ס׳זאָל אויפגעקלערט ווערען די אינערליכע סיטואַציע און פיהלען און פאַר דער רעגירונג, וואָס האָט קיין כח נישט געהאַט אויסצוקלייבען פאַר זיך אַ דעצידירטע ריכטונג, איז די דאָזיגע טאַקטיק געווען זעהר אויפ׳ן האַנט.“

די סאַנאַציע־פּרעסע נעמט אַנדערש אויף דעם בעשלוס פון דער אָפּאָזיציע נישט צו גיין אויף דער קאָנפערענץ. שולדיג איז פאַר אַלעם נאַטירליך די פּ.פּ.ס., און דאָ ווערען איהר געמאַכט פאָרוואורפען, וועלכע וואָלטען אפשר געווען סטיל־פיין ריכטיג, אויב זיי וואָלטען נישט געשטאַמט פון אַ „גלאָס פּראַווי“, אָדער פון אַ קראַקאָווער „קוריער“, „ג. פּ.“. וואַרפט פאַר די פּ.פּ.ס., וואָס אין דעם פאַל האָט זי זיך פעראייניגט נישט נאָר מיט די לינקע קרייזען פון „וויזוואָלעניע“ און „פּויער־פּאַרטיי“, נאָר אויך מיט „פּיאַסט“ כ. ד. און רעכטע נ. פּ. ר.

און די צייטונג פרעגט ווייטער: ווי וועלען זיך עס פאָרען די קאָנשאַכטען מיט די אויסגערעכנטע פּאַרטייען פון איין זייט און מיט „בונד“ „פּועלי ציון“ און דייטשע סאָציאַליסטען פון דער צווייטער זייט. און די צייטונג פיהרט אויס: „מיר ווילען ווייסען נישט נאָר אין זאַך, נאָר אויך אויפ׳ן קאַמפּף־פעלד: מיט וועמען האָבען מיר צו טון?

נאָך בולט׳ער רעדט דער „קראַקאָווער קוריער אילוסטראָוואַני“ אויב דער פּרוּוו פון אַ פאַרשטענדיגונג צווישען דער רעגירונג און סיים איז נישט געלונגען, מוז די ענטוויקלונג פון די ווייטערדיגע געשעהענישען דערפיהרען ביז צו אַ ראַדיקאַלע לעזונג.

און די צייטונג פאַרענדיגט:

„צי וועט די לעזונג פאָרקומען אין דער פאָלע פון קאָנסטיטוציע? שווער פאָראויסצוזעהן. מיר מוזען אָבער געדענקען, (שליסליך פון דער איינענער ערפאַהרונג) אַז נישט אַלע ענטשיידונגען קומען פאָר אין זיצונגס־זאַל פון סיים.

אַזוי האָט גערעדט אין זיין אָפּערטע דער „ראָבאָטניק“, אָרגאַן פון „רעוואָלוציאָנערן סאָציאַליזם“ און אַזוי האָט געענטפערט „אילוסטראָוואַני קוריער“ אָרגאַן פון דער סאַנאַציע, דער אומפּאַרטייאישער פּאַרטיי פון קאָנסטיטוציאָנעלער אָרדנונג און רעכטפערטיגקייט

ש.

די בלוטיגע טעג אין ארץ־ישראל
אויספיהרליכער בעריכט וועגען די געשעהענישען

(ספּ. פאַר׳ן „נייעם פאָלקסבלאַט“ דורך קפּא״י).

לעבען שער־יפו

דער דריטער אָנפאַל איז געמאַכט געוואָרן נעבען דעם יפו׳ער טויער, נישט ווייט פונ׳ם אַנגלאָ־פּאַלעסטינע־באַנק. די פּאָליציי וואָס האָט געלאָזט דער ערשטער גרופּע אַראַבער צום שטאָטישען גאָרטען האָט פאַרשטעלט דעם וועג די וואָס זענען זיי נאָכגעיאָגט. אַנ׳ערך פינף הונדערט מאַן, און נישט געלאָזט גיין ווייטער. דאָרט זענען געווען בלויז צוויי בריטישע און עטליכע אידישע פּאָליציאַנטען, זיי האָבען נישט געפּרוּווט פונאַנדערצוטרייבען די מאַסע נאָר זיי אויפצוהאַלטען.

עטליכע שטאָטישע אַראַבער זענען געשטאַנען צווישען דער מאַסע און די פּאָליציאַנטען און געפּרוּווט איינהאַלטען דעם עולם, ער זאָל נישט גיין פאָראויס און אפילו געשטעלט עטליכע פאַר די האַר צוריק, זיי האָבען געהאַט גאָר אַ קליינע ווירקונג.

דערווייל איז אָנגעקומען אַנ׳ערך האַלב צוויי נאָכמיטאָג, דער פאָרטרעטער פונ׳ם הויכקאָמיסאַר (דער פאַקטישער הויכקאָמיסאַר אנשטאט לאָרד טשענסלאָר, וועלכער איז געווען אין לאָנדאָן), מיט׳ן ווייצע־גובערנער ליס און דעם פאַרוואַלטער פון שטאָטישען פּאָליציי־אַמט ה׳ קלייטאָן. ה׳ לוק האָט געהייסען ברענגען צוויי מאַשינען צו בעשפּריצען די גאַסען, און באַלד האָט מען אָנגעהויבען שפּריצען וואַסער אויף דעם עולם. איינצייטיג דערמיט האָבען די בריטישע פּאָליציאַנטען זיך געוואָרפען מיט די שטעקענס אין די מאַסע און פונאַנדערגעוואָרפען געוואָרן.

איידער מען האָט אָנגענומען די דאָזיגע מיטלען איז דערהרגעט געוואָרן פאַר די אויגען פון דער פּאָליציי, אַ אידישער יונגערמאַן, וועלכער איז אַ פּנים אַרויסגעקומען פון דער אַלטער שטאָט, די מאַסע האָט איהם אַרומגערינגעלט און נאָך אַ ווייל האָט זיך דער יונגערמאַן אַרויסגעריסען מיט אַ צעקלאַפּטען קאָפּ, אַ געשטאָכענער מיט אַ מעסער און נעבען אַנגלאָ־פּאַלעסטינאַ־באַנק איז ער אַנידערגעפאַלען, מיט אַ בלוט־שטורץ פונ׳ם מויל.

דאָ האָט אַנ׳אַראַבער געשלאָגען מיט אַ שטעקען דעם פאָרטרעטער פונ׳ם גאַווערנער, נאָר דער אַראַבער, וואָס האָט איהם בעגלייט האָט איהם אַרויסגעראַטעוועט.

לעבען מאה שערים

איין טייל פון דער מאַסע וואָס האָט זיך געלאָזט פון מעטשעט צום שער שכם איז אַוועק גלייך דורך מוסראַרא אין מאה שערים. צווישען זיי איז פאַרשפּרייט געוואָרן אַ ידיעה, אַז דאָרט זענען דערהרגעט געוואָרן עטליכע אַראַבער.

אַ מאַסע פון עטליכע הונדערט האָט זיך פאַרזאַמעלט אויף דעם לעדיגען פּלאַץ וואו ס׳איז ענטפּלעקט געוואָרן די דריטע מויער פון ירושלים, און וואַרפען זיך אויף מאה שערים. 6 בריטישע פּאָליציאַנטען האָבען בעגלייט די מאַסע און נישט געפּרוּווט צו פאַרהאַלטען די מאַסע וואָס איז געלאָפען פאָראויס. מ׳גיט איבער אַז פאַר דעם שטורם האָט איינער אַ שייך אָפּגעריכט אַ תפילה. עטליכע יודען זענען געשלאָגען און פאַרוואונדעט געוואָרן. די פּאָליציי האָט רוהיג צוגעקוקט ווי די אָנפאַלער קומען צו נאָהענט צו דער שכונה. די יודען האָבען אָפּגעענטפערט מיט שטיינער און אויך מיט שאָסען. די אָנפאַלער האָבען זיך אָפּגערוקט און ווייטער אַ מאָל געוואָרפען זיך פאָראויס. און ערשט ווען די לאַגע איז געוואָרן זעהר אָנגעשטרענגט, האָט די פּאָליציי גענומען פונאַנדערטרייבען די מאַסע מיט שאָסען פון די ביקסען.

די אָנפאַלער זענען אַנטלאָפען און איבערגעלאָזט אויפ׳ן פּלאַץ צוויי טויטע און איין שווער פאַרוואונדעטען. עס איז אויך געוואָרפען געוואָרן אַ באָמבע, זי האָט אָבער קיינעם נישט פאַרשאַדט, די אָנפאַלער זענען זיך פונאַנדערגעלאָפען צו מוסרארא צו און דאָרט איז פאַרוואונדעט געוואָרן אין קאָפּ דער יודישער פּאָליציאַנט יצחק אויערבאַך.

ביים אָנפאַל זענען אַרעסטירט געוואָרן 6—7 אַראַבער, צווישען זיי איינער מיט אַ ביקס.

די שחיטה אין גורדזשישן קוואַרטאַל
(שכונת הגורג׳ים)

שרעקליכער פון אַלין זענען געווען די געשעהענישען אין גורדזשישן קוואַרטאַל נעבען שער שכם. דאָ איז פאָרגעקומען אַ שרעקליכע שחיטה אין די הייזער גופא.

פון דער אַראַבישער מאַסע וואָס איז אַרוים פון שער שכם צו מאה שערים האָט זיך אָפּגעזונדערט אַ טייל וואָס האָט בעפאַלען דעם נאָהענטען גורדזשישן קוואַרטאַל. די טירען פון די הייזער זענען געווען פאַרשלאָסען. מ׳האָט אָנגעהויבען וואַרפען שטיינער און אַריינשיסען אין די פענסטער. דערווייל איז דאָרט אָנגעקומען אַ טייל פון דער מאַסע וואָס איז צעטריבען געוואָרן ביי מאה שערים און צוגעגעבען, אַז דאָרט זענען דערהרגעט געוואָרן עטליכע פון זיי. עס זענען אויך אָנגעקומען אַ סך פון די, וואָס זענען פונאַנדערגעיאָגט געוואָרן ביים שער יפו און ביים שטאָטישען גאָרטען. זיי אַלע האָבען זיך געוואָרפען אויף דעם ערשטען הויז נאָך דעם אויטאָמאָביל־אַמט פון חבאבו. נישט קענענדיג זיך אַריינרייסען אין הויז האָבען אַ טייל אַרויפגעקלעטערט אויפ׳ן דאַך און פון דאָרט אַראָפּגעשפּרונגען אין הויף אַריין און געעפענט די טיר פאַר דער מאַסע. עס האָט זיך אָנגעהויבען די שחיטה.

שלום ציוני־השחילי, וועלכער האָט פאַרטיידיגט זיין פאַמיליע, אַ שוואַנגערע פרוי מיט פינף קינדער, איז באַלד דערהרגעט געוואָרן, נאָך איהם איז פאַרוואונדעט געוואָרן זיין ווייב, מ״ל. אין דעם איינענעם הויף איז דערהרגעט געוואָרן דעם דערהרגעטנס שוועגער און פאַרוואונדעט געוואָרן אַ זעקס־יאָהריג קינד. אַנטלאָפענע גיבען איבער, אַז אין דעם איינענעם הויף איז דערהרגעט געוואָרן דאָס ווייב פון רחמים כהן חלבו מיט זיינע צוויי טעכטער, איינע 15 און די צווייטע 18 יאָהר אַלט און אַ 16־יעהריגער יונגעל פון באַגדאַד. דאָרט איז אויך דערהרגעט געוואָרן אליהו ששון און פאַרוואונדעט געוואָרן זיין ווייב.

אַן ענליכע שחיטה איז פאָרגעקומען אין די אַנדערע הייזער פון דעם קוואַרטאַל, ביים הויז פון מיכאל בינה, האָבען די אַנטלאָפענע געזעהן אַן אַנזאַמלונג פון בלוט, און אין אַנדערן הויף האָבען זיך די אָנפאַלער געוואָרפען אויף אַ שוואַנגערער פרוי, נאָר געראַטעוועט האָט זי איינער אַן אַרמענער, וועלכער האָט געבעטען מ׳זאָל איהם ליבער הרגענען איידער אַ שוואַנגערער פרוי, און די אָנפאַלער האָבען זיי געלאָזט לעבען.

צוזאַמען מיט דער שחיטה האָט זיך אָנגעהויבען די רויב. גאַנצע הייזער זענען אויסגעליידיגט געוואָרן דורך די רויבער. זיי האָבען זיך אויך אַריינגעריסען אין דער שול אויפ׳ן הויף נעבען חבאבו, צובראָכען די כלים און צעריסען די ספרי־תורות אויף שטיקער. דער שוידערליכער בלוטיגער טאַנץ האָט געדויערט אַרום צוויי שעה. עדות גיבען איבער וואָס זיי האָבען געזעהן מיט די איינענע אויגען. אַז עטליכע פּאָליציאַנטען זענען דאָרט געשטאַנען, גלייך זיי וואָלטען אָפּגעהיט קיינער זאָל נישט שטערן די פּאַראַמטשיקעס און נישט ריהרען מיט קיין פינגער. אויך אויפ׳ן גאַנג פונ׳ם צענטראַלען רעגירונגס־הויז וואָס געפינט זיך ממש נעבען די הייזער וואו מ׳האָט זיך אַריינגעריסען זענען געשטאַנען די רעגירונגס־בעאַמטע און נישט גערירט מיט קיין פינגער. ערשט אין עטליכע שעה אַרום זענען אַרוים אַ צאָהל פּאָליציאַנטען פון דעם רעגירונגס־הויז און פון דער אַנדערער זייט זענען געקומען צוויי יודישע יונגעלייט וועלכע האָבען געשאָסען, דעמאָלט האָבען זיך די שוחטים דערשראָקען און פונאַנדערגעלאָפען אויף אַלע זייטען. נאָר אויף דעם דאַך פון איין הויז איז געווען אַ גרויסער וועלבעט־שוץ; צוויי יונגעלייט

(ווייטער זעה 7־טע זייט)

דער ענטפער פון קאלאנעל קיש
אויף דער ערקלערונג פון ירושלימער מופטי וועגען די א״י געשעהענישען

דער מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע האָט פאַרעפענטליכט אַן ענטפער אויף דער ערקלערונג פון הויפּט־מופטי פון ירושלים, וואָס איז געגעבען געוואָרן דעם רייטער־פאַרשטעהער וועגען די לעצטע געשעהענישען אין א״י. קאָל. קיש וואַרפט אָפּ מיט עמפּערונג די ערקלערונג פון מופטי, אַז יודען בלומרשט האָבען פּראָוואָצירט די אַראַבישע אָנפאַלען.

די שטעלונג, וואָס עס האָט פאַרנומען דער מופטי, ערקלערט קאָל. קיש, איז פאַרשטענדליך, אויב מען וועט נעהמען אין אַכט די ביז־איצטיגע טעטיגקייט פון מופטי זייט ער איז אין סוף 1920 צוריקגעקומען אין לאַנד פון זיין פריוויליגער גלות, אויף וועלכען ער האָט זיך אַליין פאַראורטיילט, כדי אויסצומיידען די שטראָף פון שווערער תפיסה, וואָס עס האָט איהם אויפגעלעגט דאָס ענגלישע מיליטערישע געריכט פאַר זיין אַנטייל אין די אַנטי־יודישע אונרוהען אין ירושלים אין אַפּריל 1920. בלייבענדיג טריי זיין פאַרגאַנגענהייט האָט דער מופטי אויסגענוצט די מאַכט, וואָס ער האָט בעקומען אַ דאַנק זיין אַמט (אויף וועלכען ער איז נאָמינירט געוואָרן נאָך דער אַמנעסטירונג פון דער ארץ־ישראל־רעגירונג) אין דער ריכטונג פון פאַרשטאַרקען און פונאַנדערבלאָזען די ראַסען־אַנטאַגאָניזמען און פאַרשפּרייטען צווישען די מוזולמענישע מאַסען לעכערליך־פאַנטאַסטישע בעשולדיגונגען געגען יודען, וועלכע האָבען געקענט געפינען אַן אָפּקלאַנג בלויז אַ דאַנק דער קריטיקלאָזיגקייט און פאַנאַטיזם פון מוזולמענישען המון.

די דאָזיגע פּראָפּאַגאַנדע איז געפיהרט געוואָרן אין משך פון לאַנגע יאָהרען אָהן שטערונג מצד דער א״י־רעגירונג. עס זענען איבער אונבעשטראָפט אַזעלכע רכילות׳דיגע בעשולדיגונגען, ווי דאָס מפלומרשטע אָנגרייפען און שענדען מעטשעטען א״ח. ערשט דעמאָלט ווען דער אָרגאַן פון העכסטען מוזולמענישען ראַט האָט אָנגעהויבען פאַרעפענטליכען אויסצוגען פון די טרויעריג־בעריהמטע פּראָטאָקאָלען פון די זקני־ציון האָט די רעגירונג אָנגעהויבען אינטערווענירען. דאָס איז געשעהען עטליכע חדשים פאַר׳ן 15־טען אויגוסט ה. י. וועלכער ווערט בעטראַכט דורכ׳ן מופטי אַלס דער אָנהויב פון די אונרוהען.

פּאָלק. קיש גיט דאַן איבער דעם כראָנאָלאָגישען פערלויף פון די געשעהענישען זייט תשעה באב, אָפּלייקענענדיג די פאַלשע בעליכטונג פון די געשעהענישען, וועלכע עס האָט געגעבען דער מופטי. קאָל. קיש שטרייכט אונטער, אַז דאָס ערלויבען אַ מוזולמענישע דעמאָנסטראַציע אויף דעם אָרט, וואָס איז פאַרהייליגט דורך יודען, האָט נישט זיין גלייכען אין דער געשיכטע פון ירושלים. די דאָזיגע דעמאָנסטראַציע האָט דערפיהרט צום פאַרגיסען יודיש בלוט און שענדען יודישע הייליגטימער.

אויף די אינסינואַציעס וואָס זענען ענטהאַלטען אין סוף פון מופטי׳ס ערקלערונג האָט נישט קאָל. קיש בדעה צו ענטפערן. מען דאַרף אָבער פעסטשטעלען געוויסע מאָמענטען, ליידער איז אמת, אַז דעם 25־טען און 26־טען אויגוסט זענען פאַראורזאַכט געוואָרן געוויסע שאָדענס אין מעטשעט, וואָס געפינט זיך אין דעם יודישען קוואַרטאַל זכרון־משה. דער דאָזיגער אַקט איז אָבער אויסגעפיהרט נאָך דעם, ווי די מוזולמענער האָבען פאַרברענט די שכונה׳דיגע שוהל. דער מופטי פאַרשווייגט דעם אומשטאַנד, אַז די היזקות, וואָס זענען געמאַכט געוואָרן אין מעטשעט, זענען פאָרגעקומען נאָך דעם שוידערליכען ערמאָרדען און פאַרוואונדען 70 יודען אין ירושלים (23־טען אויגוסט) און 117 יודען אין חברון (24־טען אויגוסט).

די געשעהענישען אין דערמאָנטען מעטשעט, וואָס יעדער יוד בעדויערט זיי זיכער, זענען געווען די טהאַט פון אויפגערעגטען עולם און זענען תיכף פאַראורטיילט געוואָרן דורך די יודישע פאָרשטעהערשאַפטען אין ירושלים. עס איז אויך אַוועקגעשטעלט געוואָרן ביים מעטשעט אַ יודישע וואַך, ביז די דאָזיגע ערטער זענען נישט פאַרזיכערט געוואָרן דורך דער פּאָליציי.

דער פאַקטישער כאַראַקטער פון די א״י־אונרוהען איז געוואָרן בעצייכענט אין דעם אויפרוף פון הויך־קאָמיסאַר, אַרויסגעגעבען דעם 1־טען סעפּטעמבער.

לסוף האָט קאָל. קיש ערקלערט די לעצטע געשעהענישען האָבען נישט אָפּגעשוואַכט די איבערצייגונג פון גאַנצען יודישען פאָלק, אַז עס עקזיסטירען נישט קיין שום פּרינציפּיעלע אונטערשיידען צווישען יודען און אַראַבער, וואָס זאָלען זיך נישט לאָזען ברענגען צו אַ הסכם, ווי אויך, אַז די ענטוויקלונג פון דער יודישער נאַציאָנאַל־היים אין א״י וועט בלויז זיין אַ טובה פאַר ביידע פעלקער. מיר זענען איבערצייגט, אַז ווען עס וואָלטען נישט פאַרשפּרייט געוואָרן קיין בעוואוסטזיניג ליגנערישע און אויפהעצענדע ידיעות, ווי למשל, אַז דער אומאַר־מעטשעט ווערט באָמבאַרדירט, איז אונטערגעצונדען אר״גל. וואָלטען די אַראַבער אויך ווייטער געלעבט אין פרידליכע בעציהונגען מיט זייערע יודישע שכנים, וואָס עס איז דער וואונש פון דער גרעסטער מעהרהייט פון דער אַראַבישער בעפעלקערונג. וועגען דער שטעלונג פון די קריסטליכע אַראַבער האָט קאָל. קיש ערקלערט, אַז עס דאַרף בעדויערט ווערען, דאָס זיי האָבען זיך געלאָזט מיטרייסען פון אַנטי־יודישע פאַנאַטיזם. זיי דאַרפען געדענקען, אַז דער שאַרף פון רעליגיעזען פאַנאַטיזם קען לייכט ענדערען די ריכטונג, און אַלע רעליגיעזע געמיינדען אין ארץ־ישראל זענען דאָך פאַראינטערעסירט, אַז אין לאַנד זאָל וואָס גיכער צוריקגעשטעלט ווערען רוה און אָרדנונג.

ניַיער פאָלקסבלאַט

דאס לאָדזער לעבען

ניַיער פאָלקסבלאַט

סעפּטעמבער

זון-אויפגאַנג 5.06
זון-אונטערגאַנג 5 56

16
מאָנטאַג
—
י״א
אלול תרפ״ט

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1911

(—) היינט וועט אין לאָקאַל פון׳ם מי-ליטערישען אַמט, פּיעטרקאָווער 212, פאָרקומען די רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1911.

צו דער רעגיסטראַציע דאַרפען זיך מעלדען די געבוירענע אין יאָהר 1911, וועלכע וו[illegible]ן אויפ׳ן שטח פון׳ם 2 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליע-נעמען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

O P R S Sz T U W Z Ż

און די וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון׳ם 8 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליע-נע-מען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

A B C D E F G

מאָרגען דאַרפען זיך שטעלען צו דער רעגי-סטראַציע די, וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון׳ם 3 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליע-נעמען אויף די בוכשטאַבען

A B C D

און די וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 7 קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליע-נעמען אויף די בוכשטאַבען

H CH I J K L Ł

יובל פון דער פּ.פּ.ס׳שער „באָיובקע“

(וו) ווי מיר דערוויסען זיך אָרדענט איין די פעראייניגונג פון די געוועזענע פּאָליטישע אַרעס-טאַנטען אַ פייערונג צום 25 יעהריגען יובל פון דער „באָיובקע“ פון פּ.פּ.ס. עס ווערט אויפ׳ן חודש אָקטאָבער גערופען אַ צוזאַמענפאָהר פון אַלע גע-וועזענע „באָיאָוצעס“ און געוו. פּאָליטישע אַרעס-טאַנטען אָהן אונטערשיד צו וואָס פאַר אַ גרופּי-רונג זיי געהערען.

די „באָיאָוצעס“. וועלכע געהערען נישט צו דער פעראייניגונג פון די געוועזענע פּאָליטישע אַרעסטאַנטען דאַרפען נאָר אויספילען אַן׳ענט-שפּרעכענדע דעקלאַראַציע און זי צושטעלען ב[illegible] 1 אָקטאָבער אין פעראיין אויף קאָפּערניק גאַס 45.

דער צוזאַמענפאָהר האָט נישט קיין שום גע-מיינזאַמעס מיט׳ן צוזאַמענפאָהר, וועלכען עס רופט צוזאַמען די רעוואָלוציאָנערע פראַקציע פון פּ.פּ.ס. אויך אויף אָקטאָבער.

גבאים פון אלטשטאָ-טישער שוהל

די קהלה-פערוואַלטונג האָט בעשטימט אַ נייע פערוואַלטונג פון דער אַלטשטאָטישער שוהל, פון פאָלגענדע ה״ה: בנימין וואָלף (פּרעזעס) שמחה בערגער (וויצע-פּרעזעס), אברהם וואַרשאַווסקי (קאַ-סירער), משה פאַנטעל (סעקרעטאַר), שמואל זאַנ-וועל סענדער (ווירט) מ. ל. לובאָכינסקי א. ל. דאָמב, ג. ברענויל, בצלאל זשורקאָווסקי, שאול פיין, ה. ווראָבלעווסקי, ה. סאָכאַטשעווסקי און י. ווידאַווסקי.

ס׳איז אויך בעשטימט געוואָרען אַ רעוויזיאָנס קאָמיסיע פון די פאָלגענדע ה״ה: י. קראַנקע-וויטש, ש. לינקאָווסקי, ס. בערגער און ש. דרוקער.

די נייע פערוואַלטונג האָט שוין איבערגענו-מען די טעטיגקייט.

Dr. H. WOŁKOWSKI

צוריקגעקעהרט

– און איבערגעצויגען אויף –

צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87

ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, אַלע אַרט אַנאַ-ליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8-10 פריה, 12-2 נ.מ. און פון 4-8 אָוו.

די לאָדזער סוחרים פאַר די געליטענע אין ארץ־ישראל

(—) נעכטען איז אין לאָקאַל פון סוחרים-פעראיין, פּיעטריקאָווער 10, פאָרגעקומען אַ פעראַמ-לונג פון די מיטגלידער, געווידמעט דער הילפס-אַקציע פאַר די געליטענע אין ארץ־ישראל.

די פעראַמלונג האָט געעפנט דער פאָרזיצער פון פעראיין הער. ע. האַמבורסקי, וועלכער האָט אָנגעוויזען אויף דעם חוב פון סוחרים צו קומען צו הילף די געליטענע אין א״י, נישט קוקענדיג דער-רויף, אין וואָסער מצב יעדער בעזונדערער סוחר זאָל זיך נישט געפינען.

עס האָבן דאַן געהאַלטען ענטשפּרעכענדע רעדעס די ה״ה: סעג. בוזינער, לימאַן, האַלפּערן, אַבט, גאָררא, אינוש. פראַשקער און אלפוס. אַלע האָבן אויפגעפאָדערט דאָס לאָדזער יודישע סוחר-טום בייצושטייערן צו דער וויכטיגער און דרינגענ-דער הילפס-אַקציע.

די רעדעס האָבן געפונען אַ לעבהאַפטען אָפּקלאַנג ביי אַלע אַנוועזנדע. עס זענען אויפ׳ן אָרט פערטיילט געוואָרען זאַמעל-ליסטעס און אַלע האָבן זיך פערפליכטעט, יעדער איינער מיט וואָס ער וועט נאָר קענען, מיטצוהעלפען אין דער וויכ-טיגער אַקציע.

שניידט זיך איבער די אדערען

דערפאַר ווייל מ׳האָט איהם אנגעשלאָגען

(ח) נעכטען בייטאָג איז אויף קילינסקא 40 ביי יאַן ברעווינסקי פאָרגעקומען אַ סעודהלע. צו דער סעודה איז אויך איינגעלאַדען געוואָרען קאַזשי-מיעזש פּאַטוראַי מיט זיין כלה. ווען אַלע זענען שוין געווען אַביסעל בגילופין, האָט ברעווינסקי מיט עפּעס באַליידיגט פּאַטוראַי׳ס כלה. פּאַטוראַי האָט דערויף ברעווינסקי צוגעבראָכען די ביינער און האָט צוזאַמען מיט זיין כלה פערלאָזט ברעווינסקי׳ס וואוינונג. ברעווינסקי האָט זיך געפיהלט שטאַרק געטראָפען און ווען די געסט זענען אַוועק, האָט ער פערשלאָסען די טירען פון זיין וואוינונג, פערהאַנגען די פענסטער און מיט אַ ראַזיר-מעסער זיך איבערגעשניטען די אָדערען פון ביידע הענד. ברעווינסקי׳ס שוועסטער, דערוועהענדיג אַז די פענסטער זענען פערהאַנגען, האָט אָנגעקלאַפּט אין טיר, ווען מ׳האָט איהר נישט געעפענט, האָט זי אויסגעבראָכען די טיר און דער-זעהען ליגען אין אַ קאַלוזשע בלוט ברעווינסקין אַ פערחלשטען. זי האָט אויפגעהויבען אַ געשריי, ס׳זענען זיך צוזאַמענגעלאָפען די שכנים און אַרויס-גערופען די פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט איהם ערטיילט די ערשטע הילף.

זעלבסטמאָרד פון א יודישען יונגענמאַן

וואַרפט זיך אראָפּ פון 4-טען שטאָק, נאָר פערהאַלט זיך אין די עלעקטרישע דראָהטען

(2) אויף די טרעפּען פון הויז צמענטאַרנע 1 איז נעכטען פאַרנאַכט אַרויף אַן אומבעקאַנטער יונגערמאַן און אויסגעזוכט דעם מאָמענט, ווען קיינער איז אויף די טרעפּען נישט געווען, האָט ער זיך אַרויסגעוואָרפען פון פענסטער פון 4-טען שטאָק. פאַלענדיג, איז דער זעלבסטמערדער אַרויף אויף די עלעקטרישע דראָהטען אונטער׳ן פענסטער. ס׳איז באַלד געוואָרען אַ קורצשלוס און ס׳איז אויס-געלאָשען געוואָרען די עלעקטריע אויף דער גאַנצער גאַס אַרום. דער זעלבסטמערדער איז אַבער פון די דראָהטען שוין אַראָפּגעפאַלען מיט אַן אָפּגעשוואַכטען אָרגאַניזם, אַזוי אַז ער איז געבליבען ליגען אַ פער-וואונדעטער.

די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט דעם יונגערמאַן, וועלכער האָט זיך אַרויסגעוויזען אַלס יצחק קאָפּעלאָוויטש פון וואָלבאָרסקע 3, אָפּגע-פיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקע גאַס.

אַרעסטירט פיר פרויען

וועלכע האָבען געשמוגעלט טאַבאַק קיין פוילן

(2) לעצטענס זענען פעסטגעשטעלט געוואָרען פיל פאַלען פון שמוגלען טאַבאַק פון אויסלאַנד קיין לאָדז. נאָך אַן אָבסערוואַציע, וועלכע האָט געדויערט עטליכע טעג, האָט די פּאָליציי פעסטגעשטעלט, אַז דער שמוגעל קומט פאָר אין צוג טשענסטאָכאָוו-ראַדאָמסק. נעכטען איז געלונגען אינ׳ם צוג ביי פּעטריקאָוו צו אַרעסטירען 4 פרויען, וועלכע האָבן געפיהרט געשמוגעלטען טאַבאַק. איינע פון די פרויען מאַריאַ נאָוואַק פון לאָדז האָט געפיהרט מיט זיך 21 קילאָ, די צווייטע נאָוואַק פון טשענסטאָכאָוו — 34 קילאָ, ביי די אַנדערע האָט מען געפונען 71 קילאָ, וועלכע זיי האָבן געפיהרט אונטער די בענק פון וואַגאָן.

ווען די פרויען האָבן דערזעהן די בעאַמטע, וואָס זענען אַריין אין וואַגאָן, האָבן זיי אָנגעהויבען אַרויסצוואַרפען דעם טאַבאַק דורכ׳ן פענסטער. די פּאָליציאַנטען און די בעאַמטע פון דער פינאַנץ-אַמט האָבן זיי דערין געשטערט. די פרויען זענען אַרעסטירט און איינגעזעצט געוואָרען אין לאָדזער אויספאָרשונגס-טורמע. דער געשמוגעלטער טאַבאַק איז קאָנפיסקירט געוואָרען.

(—) ווי מ׳גיט איבער זאָלען די אַרעסטירטע פרויען זיין פרויען פון באַהן-בעאַמטע און די דאָזיגע באַהן-בעאַמטע זאָלען זיי האָבן געהאָלפען ביים שמוגלען. אַרום דעם ווערט געפיהרט אַן אויס-פאָרשונג.

שייטלען

צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי

פּאָרזשוצקאַ, קאַמיעננאַ 5

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן.

גאַסטראָלען פון די בעוואוסטע אַרטיסטען

מ. לאַמפּע און פּ. מענדעלעוויטש

היינט, מאָנטאַג, דעם 16-טען, 9 אַ זייגער אין אָוונט צו ביליגע פרייזען

גאָט, מענש און טייוועל

אין 4 אַקטען פון י. גאָרדין. הויפּט-ראָל „הערשעלע דובראָווער“—מ. לאַמפּע.

דינסטאַג, דעם 17-טען, ווערט נישט געשפּילט.

מיטוואָך, דעם 18-טן, 9 אָוונט 50% פון דער ריינער הכנסה לטובת די געליטענע פון ארץ-ישראל

טוביה, דער מילכיגער אין 4 אַקטען פון שלום-עליכם. הויפּט ראָל „טוביה“—מ. לאַמפּע

בילעטען צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע-זאַל.

אַדמיניסטראַטאָר: מ. אַרנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.

Dr. med. J. BETTE

ספּעציאַליסט פון אינערליכע און קינדער-קראַנקה.

Piotrkowska 6, tel. 44-95

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 8-11 פריה און פון 4-6 נאָכמ.

אויסלענדער אין לאָדז

(ב) אויפ׳ן וועג פון דער פּוזנער אויסשטעלונג וועט לאָדז בעזוכען אַן אויספלוג פון האָלענדער און ווינענשאַפט-קרייזען פון ליל אונטער דער לייטונג פון פּראָפ. גור. דער אויספלוג וועט ווילע, אין לאָדז איין טאָג און בעזוכען איינינע פאַבריקען.

סאַניטאַר-אינספּעקציע

(ב) די סאַניטאַרע מאַכט האָט פעראָרדענט אַ נאַכט אינספּעקציע איבער די הייזער אויף פּיעט-ריקאָווער גאַס. מען וועט קאָנטראָלירען, צי די הויז-ווירטען לאָזען נישט אַרויס ביינאַכט אויף דער גאַס די אומרייניגקייטען פון די הויפען. די שולדיגע וועלען צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פעראַנט-וואָרטליכקייט.

די אַספאַלט-געזעלשאַפט

האָט ווידער נישט געהאַלטען וואָרט

(ב) בעת דער אינספּעקציע פון די אַרבייטען אויף פּיעטריקאָווער גאַס האָט דער לייטער פון דער אַרבייט מבטיח געווען, אַז דער שטח פון גאָרואָט ביז אַנה-שעיאַ וועט ביז היינט מאָנטאַג זיין אינגאַנצען פערטיג. עס ווייזט זיך אָבער אַרויס, אַז דער שטח וועט אין דער לויפענדער וואָך נאָך נישט פערטיג ווערען. עס איז קלאָר, אַז אויך די גאַנצע אַרבייט וועט צום טערמין נישט זיין פערטיג.

די דערשאָסענע פרוי שטאַמט פון פּוזען

(2) די אויספאָרשונג אַרום דעם געהיימניס-פולען פאַל מיט דער פרוי, וואָס מ׳האָט געפונען אַ דערשאָסענע אין כאָינע האָט נעכטען געבראַכט אַ טיילווייזען רעזולטאַט. ס׳איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די פרוי איז אַ פּוזנער און הייסט נאַטאַליא שמיעקאָווסקאַ. נעכטען זענען קיין לאָדז געקומען איהרע קרובים, וועלכע האָבען זי דערקענט.

דאָך זענען נאָך פיל איינצעלהייטען געבלי-בען נישט אויפגעקלערט. אַזוי האָט די שוועסטער פון נאַטאַליע דערקלערט, אַז נאַטאַליע איז אַ פ[illegible]יילין.

היינט זאָל פון פּוזען קומען צו פאָהרען שמיעקאָווסקיס שוואָגער, וואָס זאָל אָפּגעבען אַ ריי ערקלערונגען, וועלכע זאָלען פיל אויפקלע-רען, און מ׳רעכענט, אַז דאַן וועט מען קענען פעסטשטעלען די סבה פון׳ם מאָרד.

„וואָך פון פייערלעשער“

(—) די לאָדזער פייערלעשער מאַכען שטענ-דיג אויסבעסערונגען, כדי צו קענען ווי געהעריג נאָכצוקומען אַלע מאָדערנע פאָדערונגען. דער לאָדזער פייערלעשער, וועלכער שטעהט שטענדיג אויף דער וואַך פונ׳ם האָב און גוטס און פונ׳ם לעבען פון לאָדזער בירגער, בעקומט זיין בעשיי-דענעם געהאַלט אין ראַטעס—די לאָדזער פייערלע-שער קאָמאַנדע געפינט זיך אין אַ שטאַרקען מאַ-טעריעלען נויט. די לאָדזער בירגער וועלען זיך אָפּרופען אויפ׳ן ריף פון די פייערלעשער און אין דער „וואָך פון פייערלעשער“ פונ׳ם 22 ביז׳ן 29 ד. ח. מיט אַ פילער האַנד מיטהעלפען די פייער-לעשער אין זייער קאַמף פאַר בעסערע טעכנישע און מאַטעריעלע מיטלען.

אין ביר-שענק

(2) אויף טראַגוטאַ 16 איז אין ביר שענק פון חיים צושלאָגען געוואָרען אַלעקסאַנדער גשיוואַס. פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט הילף.

השגות פון אַ שכור

(2) יוזעף קערושינסקי האָט זיך אָנגעשכורט און גענומען אויסשלאָגען שויבען, און איין אָרט האָט ער אַזוי צוהאַקט די שויב, אַז ס׳איז אַרויסגעפאַלען די פוטערינע און האָט איהם פערוואונדעט. פּאָגאָ-טאָוויע האָט איהם ערטיילט הילף.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) פּאַוולאָווסקי, (פּיעטריקאָווער 307). האַמ-בורג (גלובנאַ 50). גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטש 4). י. שיטקעוויטש (קאָפּערניק 26). כאַ-עמזא (פּאַר מאַרסקאַ 12). פּאָטאַש (פּלאַץ קאָשצעלני 10).

יודען ערפילט אייער חוב

די אקציע פאר די געליטענע אין א״י

די אקציע מוז ווי אמשנעלסטען ערלעדיגט ווערען — די נעכטיגע פערזאמלונגען אין סוחרים-פעראיין, — אין שייבלערס ראיאן, — דאס יודישע טעאטער אין לאדז פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל

אויף דער זיצונג פון פרעזידיום פון הילפס-קאמיטעט איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו אלע זאמלער וואס ווייט מעגליך און משך פון די מאך די זאמעל צו פערענדיגען, און צו אמענהאנג דערמיט קומט פאר, היינט, מאנטאג 8.30 אווענד אין לאקאל פון דער קהלה, א פערזאמלונג פון אלע בעטייליגטע אין דער הילפס-אקציע. נעכטען איז פארגעקומען א רייהע פערזאמלונגען געווידמעט דער אקציע אין סוחרים-פעראיין פיעטריקאווער 10. אין שייבלערס-ראיאן א גרויסע פערזאמלונג פון דער יודען איז פארגעקומען אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. אויף די אלע פערזאמלונגען איז בערעכנט ארומגערעדט געווארען ווי ווייט מעגליך די אקציע מיט א שנעלע טעמפא צו פיהרען, די אקציע, וואס עס פיהרט די יודענער פון הויז צו הויז ווערט אין משך פון דער האך דורכגעפיהרט ווערען. דער קאמיטעט האט זיך געווענדעט צו די ישוב הויז-בעזיצער-פעראיין מיט דער בקשה צוצוהעלפען די זאמלער אויף אזא אופן: אז יעדער לאקאטאר פון זיין הויז זאל ווי ווייט מעגליך זיך בעשטייערן, און יעדען הויז ווי עס קומען די רעליגירטע פון הילפס-קאמיטעט זארגען די הויז-בעזיצער אדער א לאקאטאר מיטגעהן מיט די זאמלער און נאך מיטהעלפען צום ערפאלג פון דער זאמלונג.

מ'איז כדאי צו בעמערקען דאס די דירעקציע פון לאדזער יודישען טעאטער אין „פילהארמאניע" גיט פון די פארשטעלונג פון דעם מיטוואך אראפ 50 פראצ. פון בילעטען פערקויף פאר אונזערע ברידער אין ארץ-ישראל. און א רייהע גרויסע געשעפטען און פאבריקען פיהרען די אנגעשטעלטע צווישען זיך א ורך די אקציע. דער קאמיטעט ווענדעט זיך צו אלע יודישע האנדעלס-אנגעשטעלטע אין לאדז זיך בעשטייערן און אפצוזאמלען ביים דורכפיהרען די אקציע פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל.

דער הילפס-קאמיטעט האט זיך אויך געווענדעט צו אלע לאדזער קאאפעראטיוו-בענק לויט דעם ביישפיל פון ווארשא צו צורעכענען ביי דער דיסקאנטע און אינקאסא א געוויסע פראצענט פאר די געליטענע אין א״י.

די לאדזער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע האט שטענדיג בעוויזען דאס זי פערשטעהט ווי אזוי צו העלפען אונזערע ברודער וועט איצט ביי דער אקציע דינען אלס ביישפיל פאר גאנץ פוילען און ווייזען דאס זי ווייס ווי אפצושאצען, און צו בעצאהלען דעם חוב אונזערע געפאלענע העלדען אין ארץ-ישראל.

אלע לאדזער יודען אהן אויסנאהם פון ארים און רייך דארפען זיין אין דער אקציע בעטייליגט. עס וועט נעהמען נישט פעהלען קיין קוראזשן, אבער דאס אלס וועט זיך ארויסווייזען נאך דער פערענדיגונג פון דער אקציע.

דער קאמיטעט בעט די אלע יעניגע, וועלכע האבען געזאמעלט געלד, אונבעדינגט די געלדער היינט איינצוצאהלען אין דער קאסע פון הילפס-קאמיטעט אין דער יודישער קהלה אין סעקרעטאריאט פון 9—3 און פון 5—7, בכדי די געלדער זאלען אמשנעלסטען איבערגעשיקט ווערען קיין א״י.

•

דער הילפס-קאמיטעט מאכט בעקאנט, דאס אלע זאמלער ענגע פערזעהען מיט ספעציעלע בעפולמעכטיגונגען אונטערגעשריבען דורכ׳ן פרעזעס ד״ר א. ברוידע אלע זאמלער בעזיצען געדרוקטע קוויטונגען אויף די סכומים, 1, 2, 5, 10, זל. און זענען מחויב אויף יעדען סכום ארויסצוגעבען קוויטונגען.

די הילפס-אקציע פאר א״י אין שייבלערס ראיאן

נעכטען 8 אווענד איז פארגעקומען אין שוהל "סיני" א גרויסע פערזאמלונג אין צוזאמענהאנג מיט די געשעהענישען אין א״י, ארגאניזירט דורך דער סאניטאר-סעקציע ביי „מחזקי-חולים", אונטערן פארזיץ פון ה׳ גאדל ראזענבלאט. מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען די ה׳ ישראל צווערנאווסקי, אלימלך וויעדזשבא און אברהם צווייגענבוים. ס איז אויך געווארען אויסגעוועהלט א קאמיטעט פון פאלגענדע פערזאנען אדורכצופיהרען די זאמעל אקציע:

שמחה גאלדבערג, ישראל צווערנאווסקי, שמואל שטראסמאן, מאיר בערלינער, אברהם צווייגענבוים, זעליג ראפיך, יעקב יאמניק, דוד זיסמאן, גאדל ראזענבלאט, שמעון טעווענבערג.

דער קאמיטעט שטעלט זיך אין קאנטאקט מיט אלע גבאים פון די בתי תפילות פון ארומיגען ראיאן. דאס זיץ ארט פון קאמיטעט איז די שוהל „סיני", גליבא 62.

פון „החלוץ המרכזי"

די טעג איז פארגעקומען אין לאקאל (צעגעלניאנא 4) א חברים פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון „החלוץ המרכזי" אין לאדז, ווי ס'איז ארגאניזירט געווארען די זאמעל-אקציע לטובת די געליטענע אין ארץ-ישראל. אין משך פון דער וואך האבען אלע רעגיסטרירטע געזאמעלט צווישען דער היגער יודישער בעפעלקערונג.

נייע פערוואלטונג פון „בית-לחם"

די טעג איז פארגעקומען אינטער׳ן פארזיץ פון ראסמאן בילויער אנ׳אויסערגעוועהנליכע גענעראל-פערזאמלונג פון פעראיין „בית לחם" און עס איז געווארען אויסגעוועהלט א נייע פערוואלטונג פון פאלגענדע פערזאנען

פרעזעס — ד. פוקס, 1. וויצע פרעזעס — שלמה גערטלער, 2. וויצע-פרעזעס — י. פטאשניק, עהרען-סעקרעטאר — י. מ. כאסרילעווימש, קאסירער — 3. ווארשאווסקי, ליימער י. זאלצבערג. פערוואלטונג: ד. דיאמאנד, ש. מ. מינק, ח. ראטלעווי, י. ז. פראסט, ל. עפשטיין, פ. ווארטסקא, מ. קויפמאן, מ. כאדזקא, א. ראזענצווייג, ב. צ. קרייצער, ח ל. בע־קענוואלד. רעוויזאנס קאמיסיע: ל. זילבערבערג, ר. טארבעצקי. קאנדידאטען: ב. קופערבערג, י. קארן.

היינטיגער קינדער-ספארט-טאג

אויפ׳ן ספארט פלאץ אין פאניאטאווסקים פארק קומט פאר היינט 4 א זייגער בייטאג א רעכאנסטראציע פון די שפילען און פערגניגען פון די קינדער, וועלכע האבען בעזוכט די שטעטישע שפיל און ספארט פלעצער.

אין פראגראם געהט אריין: ערעפנונג, א דעפילאדע פון די קינדער, שפילען און גימנאסטישע איבונגען שטאפעטען-לויפען, שפרונגען, שאטקובקא א. ה. ג.

א״י בילדער אין קינא

אין די קינאס „אדעאן" און „וואדעוויל" געהט היינט די פרעמיערע „פאט און פאטאשאן אלס ציימונג פערקויפער".

אין „אדעאן" „וואדעוויל" און „קארסא" ווערט אלס נאכפראגראם צו דעם פילם געגעבען „די לעצטע אויפנאהמען אין פאלעסטינא", וועלכע ענטהאלטען בילדער פון א״י ווי אויך די דעמאנסטראציע פון די יודען אין ווארשא, צוליב די געשעהענישען אין ארץ-ישראל.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, 16 סעפטעמבער

12,05 ווארשא: מוזיק פון גראמאפאן-פליטען. 16,30 ווארשא: ארטיסטישער ווינקעל, אויפטריט פון פרוי מאדזעלעווסקא. 16,40 ווארשא: מוזיק פון גראמאפאן-פליטעס. 18,30 פויזען: אפערן-אריעס אין דער אויספיהרונג פון אננא רושטשעווסקא. 19,25 ווילנא: פרעהליכע אודיציע. 20,05 קראקא: „אויף אנ׳אפערען-פארשטעלונג אין אלטען קראקא" רעפ. פון ד״ר יוזעף ראט. 20,30 ווארשא: אינטערנאציאנאלער קאנצערט פון בודאפעשט. 22,05 ווארשא: קאמוניקאט פון פ.א.ט. 19,00 ריגא: קאנצערט מיט׳ן אנטייל פון ראמאן טאלענבערג. 19,30 בערלין: קאמעראל-קאנצערט. 20,00 מינכען: קאנצערט פון מאדערנער קאמעראל-מוזיק. 20,00 דאווענטרי: וואגנער אווענד. 20,30 בודאפעשט: אינטערנאציאנאלער קאנצערט. 20,30 ברעסלוי: קאמפאזיטארען-קאנצערט פון וואלטער ניעמאן. 21,00 לאנדאן: קאמפאזיטארען-קאנצערט.

גלאזונאוו-קווארטעט אין פילהארמאניע

דינסטאג ערווארט דאס מוזיקאלישע לאדז א גרויסער קינסטלערישער יום-טוב. עס טרעט אויף אין פילהארמאניע מיט איין-און-איינציגען קאנצערט דער וועלט-בעריהמטער „גלאזונאוו-קווארטעט". אומעטום געהען זייערע קאנצערטען אדורך מיט שטורמישען ערפאלג. די אייראפעאישע מוזיק-קריטיקער פערעכענען דעם „גלאזונאוו קווארטעט" צו דעם בעסטען קווארטעט פון דער היינטיגער צייט.

ס'איז אויך כדאי צו בעטאנען, אז די 4 קינסטלער פון דעם קווארטעט זענען רוסישע יודען.

דער פראגראם פון דעם דינסטאגדיגען קאנצערט בעשטעהט פון די שענסטע פערל פון מאדערנעם מוזיק-רעפערטואר.

קורסען פאר פיזישער קולטור

די שולע פון די פרל. קרוש און אלפערן

גימנאסטיק, ריטמיק, פלאסטיק — דאס איז דער געבאט פון דעם נייעם מענש, פון דער איצטיגער נאך־מלחמה־יוגענד, וועלכע שטרעבט צו קערפערליכער שיינקייט, שלאנקייט, און זארגט זיך דערפאר, ווי־אזוי די ראטיגע שיינקייט, וואס לעבענגער צו קאנסערווירען ווי־אזוי צו דערהאלטען דעם גוף אין דער געהעריגער יוגענדליכער עלאסטישקייט.

צו הילף דער לאדזער יוגענד, וואס פאלגט זיך די פרינציפען פון העלעניסטישער קערפערקולטור, זענען אין די גרויסע אייראפעאישע און אמעריקאנישע צענטערס געקומען די כלערליי שולען און קורסען פאר ריטמיק, פלאסטיק און קלאסישען טאנץ.

אויך אין לאדז, ווי בעקאנט, עקזיסטירען אזעלכע קורסען, און צו די נייעסטע און אינטערעסאנטסטע דארפען צוגערעכענט ווערען די איצט-געעפענטע קורסען, אונטער דער לייטונג פון די פרויליינס זינא קרוש און מירא אלפערן, וועלכע האבען שוין ביז איצט דורכגעמאכט אנ׳אינטענזיווע פעדאגאגישע פראקטיק.

ביידע לייטערינס פון די קורסען האבען היי יאהר אדורכגעמאכט אנ׳ערגענצונגס־קורס אין ווין, וואו זיי האבען זיך בעקענט מיט די לעצטע דערגרייכונגען און די מאדערנסטע מעטאדען פון דער פלאסטיק און ריטמיק.

די קורסען וועלען זיך געפונען אויף זאכאדניע 66 אין א ספעציעל צוגעפאסטען לאקאל.

א חוץ די קורסען פאר פרויען און קינדער וועלען היי־יאהר אויך איינגעארדענט ווערען קורסען פאר מענער, און פאר די, וואס זענען בעשעפטיגט בייטאג — אווענד־קורסען.

די למודים וועלען זיך אנהויבען ד. 16. ה. ח.

ברודער ערמארדעט א ברודער

אין די אויגען פון דער מוטער

(2) אויף משליוסקא 29 האט זיך ביי לעאן כראשטשינסקי פערזאמעלט זיין פאמיליע, כדי צו מאכען א כוסה צוליב חגא.

בעת׳ן משא: איז צווישען די ברידער לעאן און יוזעף ענטשטאנען א סכסוך. לעאן האט ארויסגעכאפט ביי דער מוטער א מעסער, מיט וועלכען זי האט געשניטען וואורשט און הע־לאנגט יוזעפ׳ן מיט׳ן מעסער אין פלייצע. יוזעף איז געפאלען בעגאסען זיך מיט בלוט. דאס האט אפילו נעררענט צו זיך דעם מערדער, וועלכער איז אליין אוועק אין 13. קאמיסאריאט און געמאלדען, אז ער האט שכורערהייט דערמארדעט זיין ברודער. לעאן כראשטשינסקי איז ארעסטירט. צום דערשטאכענעם יוזעף האט מען ארויסגערופען די פאגאטאוויע וועלכע האט פעסטגעשטעלט דעם טויט.

נייער לאקאל

פון קרעדיט-באנק פאר קליינהענדלער

די קרעדיט-באנק פון קליינהענדלער עקזיסטירט סך הכל 5 חדשים. פאר דער קורצער צייט האט די באנק בעוויזען צו געווינען גרויס פאפולערקייט דער בעסטער בעווייז איז, וואס די צאהל מיטגלידער האט זיך פאר דער צייט פערגרעסערט אויף דריי־פאך.

דאס אלין מאקסימאלינע טעטיגקייטס-פעלד האט געבראכט צו דער נויטווענדיגקייט צו ענדערען די ארבייטס־בעדינגונגען, און היינט, 8 און אווענד קומט פאר די פייערליכע ערעפנונג פון נייעם גרויסען און שעהנעם לאקאל פון דער באנק, אויף פיעטריקאווער 18.

פון קולטור-רעסארט ביי דער ציוני. ארגאניזאציע

דער קולטור־אמט ביי דער היגער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז שוין צוגעטרעטען אויסצוארבייטען א פלאן פאר דער קולטור־טעטיגקייט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אויף דעם קומענדיגען ווינטער־פעריאד.

צוערשט איז פאראויסגעזעהען א פולשטענדיגע רעארגאניזאציע פון די העברעאישע קורסען, וועלכע זענען מיט א צייט צוריק איבערגעריסען געווארען צוליב די זומער-פעריע, עס וועלען ווייטער געעפענט ווערען קורסען פאר דער העברעאישער שפראך און ליטעראטור אונטער דער לייטונג פון אנגעזעהענע פעדאגאגען, גלייכצייטיג וועט געזארגט ווערען פאר דער טעכנישער איינארדנונג, פאר א בעקוועמען לאקאל א. א. וו. די איינשרייבונגען אויף די קורסען הויבען זיך שוין אן די קומענדיגע וואך.

עס ווערען אויך שוין געמאכט פארבערייטונגען אויף ווידער צו ערעפענען דעם פאלקס־אוניווערזיטעט, די פארלעזונגען פון דעם פאלקס־אוניווערזיטעט, וועלכע האבען זיך דאס פערגאנגענע יאהר זעהר גוט ענטוויקעלט און זיך אויסגעצייכנט מיט א שטארקער פרעקווענץ, וועלען היי־יאהר נאכמעהר פערברייטערט און פערפולקומט ווערען. די פרטים וועלען נאך מיט געטיילט ווערען.

אויך די העברעאישע ביבליאטעק, וועלכע עקזיסטירט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועט רעארגאניזירט און פערפולקומט ווערען, און זי וועט ווערען בערייכערט מיט א גרעסערע צאהל ביכער פון די נייעסטע העברעאישע אויסגאבען.

פלוצלינג געשטארבען

(ח) נעכטען איז אויף לאמשינסקא 25 פלוצלונג געשטארבען דער 22 יאהריגער מאלער מלאדיסלאוו פיאסעצקי. די סבה איז ביז איצט נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

געפאלען ביי דער ארבייט

(2) אין דער פאבריק פון י. וואוידיסלאווסקי האט זיך די ארבייטערין רבקה טארגאווער בעת דער ארבייט אפגעריסען א פינגער פון דער רעכטער האנד. פאגאטאוויע האט דער פערוואונדעטער ערטיילט די ערשטע הילף.

ספארט-בעוועגונג.

נעכטיגע פוסבאל-דערבען אין לאדז

„ל.ק.ס." — „טוריסטען" 0:2 (0:0)

דער נעכטיגער מעטש צווישען „ל.ק.ס," און „טוריסטען", האט אין דער היגער ספארט-וועלט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס און נאך פאר דער בעשטימטער צייט האט זיך אויפ׳ן ספארט-פלאץ פון „ו.ק.ס." פערזאמעלט א רעקארד-צאהל פון העכער 6000 צושויער.

ביידע מאנשאפטען האבען צום דאזיגען מעטש ווייער בעסטען צוזאמענשטעל.

שוין פון אנהויב אן געהט דאס שפילען אין א שארפען טעמפא. ביידע מאנשאפטען שפילען זעהר אפפערוויליג און מיט א שטארקער אמביציע.

אין דער צווייטער העלפט קומט „ל.ק.ס."-אנגריף זעהר אפט צום געגנער׳ס טויער, שפעטער דארט פיל ערנסטע מאמענטען. די „טוריסטען" האבען אין דער צייט א געלעגענהייט ארויסצעווייזען זייער קלאס, זיי ווערען אבער צוויי מאל געצוואונגען צו קאפיטולירען, שטעלענדיג אזוי ארום דעם רעזולטאט 0:2 פאר „ל.ק.ס."

ריכטער ה׳ קרוקאווסקי פון ווארשא האט בעוויזען דאס ער פערמאגט נאך צו ווייניג רוטין צו פיהרען מיט אזא וויכטיגען מעטש.

רעזולטאטען פון די נעכטיגע „ליגע-קאמפען" אין פוילען

לעמבערג, 15 (טעלעפאניש)

„פאגאן" — „ווארשאוויאנקא" 1:0

•

קראקא, 15 (טעלעפאניש).

„קראקאוויא" — „גארבארניא" 2:2

•

ווארשא, 15 (טעלעפאניש)

„לעגיא" — „ווארטא" (פויזען) 1:3

•

קאטאוויץ, 15 (טעלעפאניש)

„I. פ. ק. ל." — „רוך" 1:1

•

אנגעהויבען זיך די קוואליפיקאציע קאמפען

וועגען אריבערגעהען אין דער עקסט א-„ליגע"

ווי בעקאנט, קומען יעדעס יאהר פאר קוואליפיקאציע-מעטשען וועגען אריבערגעהן אין דער עקסטרא-„ליגע". יעדעס יאהר געהט אריבער אין דער ליגע דער זיגער פון די קוואליפיקאציע מעטשען.

אין די קאמפען נעהמען אנטייל די קרייז-מייסטערס פון דער „א" קלאס. פון לאדז איז „ל. ט. ס. ג. מייסטער פון דער „א" קלאס.

נעכטען האבען זיך אין בידגאשטש אנגעהויבען די קוואליפיקאציע-קאמפען. אויפ׳ן ערשטען פייער זענען געגאנגען „ל. ט. ס. ג. מיט דער בידגאשטשער „פאגאן". דעם מעטש האט לייכט געוואונען „ל. ט. ס. ג." אין פערהעלטניש 1:4.

•

מייסטערשאפטס-קאמפען פון דער „א" „ב" און „צע"-קלאס

פאביאניץ, 15 (טעלעפאניש).

„הכח" — „בוזשא" (פאביאניץ) 1:1 (0:1)

„ל.ק.ס." III — „טוריסטען" III 1:1

„טוריסטען" — „אוניאן" 1:2

„גייער" — „סראפט" 0:5

„הכח" II — „בוזשא" II 2:3

„קאנקארדיא" — „טור" 5:3

„סלאוואצקי" — „קאלעיאווי" 0:5

כלה־מיידלעך בעקומען דארט מתנות פון דער יודישער קהלה

דאס לעבען פון די יודען אין דענעמארק

דערצעהלט פון א לאדזער יוד, וואס איז אין דעם לאנד געווארען א תושב

(י. ה.) קיין לאדז איז געקומען אויף בעזוך צו זיינע פריינד ה' אברהם אביגדור בענעדיקס. ה' בענעדיקט איז געבוירען אין זדונסקא־וואלע און האט געוואוינט אין לאדז, פון וואנען ער איז מיט 25 יאהר צוריק אוועקגעפאהרען קיין דענעמארק און זיך דארט בעזעצט. ה' בענעדיקט דערצעהלט וועגען לעבען פון די דארטיגע יודען אינטערעסאנטע פרטים:

אין גאנץ דענעמארק זענען איצט פארהאן אנ'ערך 5 טויזענד יודען. זיי וואוינען כמעט אויסשליסליך אין קאפענהאגען, וואו ס'עקזיסטירט א יודישע קהלה. יודישע קהלות האבען עקזיסטירט אין פרידעריצא און ראנעס. אבער איצט איז פערבליבען בלויז די קהלה אין קאפענהאגען.

די קאפענהאגענער קהלה עקזיסטירט שוין זעהר לאנג און איז זעהר רייך. געגרינדעט איז זי געווארען דורך די געוועזענע אנוסים, וואס האבען געשטאמט פון פארטוגאל און שפאניען. די קהלה פערמאגט פיל אייגענע הייזער, קאפיטאלען, לאקאלען, א שוהל מיט א חזן, א רב (ראבינער ד"ר פרידיגער).

אין קאפענהאגען זענען דא 4 כשר'ע יאטקעס, וואו די יודען, וועלכע זענען פונאנדערגעווארפען מיט זייערע וואוינונגען איבער דער גאנצער שטאדט קויפען פלייש א. א. וו. ס'איז דא א מוהל, אנ'ארצט, וועלכער איז אויך מוציא אויף א זעהר מאדערנעם און סאניטארען אופן.

די קהלה איז זעהר רייך און האט פיל לעגאטען וואס זענען איהר איבערגעלאזט געווארען בירושה. ערשט לעצטענס האט זי רעאליזירט א לעגאט וואס איהר איבערגעלאזט געווארען מיט 100 יאהר צוריק. דעם קאפיטאל מיט די ציזען האט מען די גאנצע צייט נישט געטארט ריהרען. איצט האט מען פאר'ן געלד אויפגעבויט א גאנצע רייה הייזער און פון די ציזען פונ'ם איבערגעבליבענעם געלד וועלען די הייזער אויסגעהאלטען ווערען.

די קהלה איז א געוועהלטע. ביז'ן קריג האבען וואהל־רעכט צו דער קהלה געהאט בלויז די ארטיגע איינגעזעסענע יודען. די אנגעקומענע יודען פון רוסלאנד און פוילען האבען קיין וואהלרעכט נישט געהאט. בעת'ן קריג האט אין דענעמארק א געוויסע צייט געוואוינט דער בעקאנטער ציוניסטישער טוער און זשורנאליסט מאיר גראסמאן. איהם איז געלונגען דורכצוזעצען דעם פרינציפ, אז אויך די צוגעקומענע יודען זאלען האבען וואהל־רעכט און איצט בעטייליגען זיי זיך אינ'ם קהלה־לעבען און שפילען דארט אנ'אנגעזעהענע ראל. אזוי איז איצט איינער פון די הויפט טוער א געוויסער נחמנזאן, אנ'אנטיקוואר, א יוד, וואס איז אהערגעקומען פון רוסלאנד. דער דורכשניטליכער שטייער פון א יודישער מיטעלער פאמיליע איז 60 קראן (130 זל.) א קווארטאל.

די ארטיגע יודען בעשעפטיגען זיך מיט האנדעל און פאבריקאציע און זענען זעהר רייך. די אנגעקומענע זענען מייסטענס האנדווערקער (שניידער, שוסטער, טישלער, וועבער) און ארבייטער. פיל פון די ארבייטער זענען לעצטענס געקומען צו אייגענע אונטערנעהמונגען.

קיין אנטיסעמיטיזם איז אין דענעמארק נישטא. די בעציהונגען זענען זעהר גוטע צווישען אלע שיכטען און אפט קען מען טרעפען, אז א יודישער ארבייטער, וואס איז אין דער פאבריק א יחיד, ווערט געוועהלט אלס דעלעגאט פון די ארבייטער.

די קהלה האלט אויס 2 שולען. אין איינער לערנען זיך איבער 200 יונגלעך אין דער צווייטער ביז 300 מיידלעך. פיל יודישע קינדער לערנען זיך אין די שטעדטישע שולען. נאר דארט ווערען זיי בעפרייט פון לע־נען רעליגיע. אין די קהלה־שולען לערנען די קינדער א חוץ די אלגעמיינע למודים דעניש, דייטש, ענגליש און יודיש. די אינטערריכטסשפראך איז דעניש. אפילו יודיש און חומש ווערט געלערנט אויף דעניש.

ס'זענען פארהאן אין קאפענהאגען א רייה געזעלשאפטליכע יודישע ארגאניזאציעס, מעדיציניש הילפס־פאראיינען, ציוניסטישע פאראיינען, א. א. וו. פארהאן אויך א בעזונדערע ארטאדאקסישע קהלה. זי בעשטעהט אבער פון א פאר מנינים מענשען שפילט נישט קיין שום ראלע און איז זעהר ארים. אין דער שוהל ביי דער יודישער אפיציעלער קהלה ווערט געדאווענט יעדען טאג צוויי מאל. געווי 7 א זייגער אינדערפריה דאווענט מען שחרית אין די אווענד־שעה'ן — מנחה און מעריב. די לעגאטען פון דער קהלה האבען זייער ספעציעלע בעשטימונגען. אזוי צ. ב. זענען דא לעגאטען פאר ארימע כלות. אזוי ווי קיין ארימע זענען אין קאפענהאגען כמעט נישטא ווערען די לעגאטען פערטיילט פאר'ן מיטעלשטאנד. און אלע מיידלעך בעקומען צו זייער חתונה מתנות פון דער קהלה, אפהענגיג פון דעם, וויפיל געלד ס'איז פע האן אין קאסע און צווישען וויפיל מיידלעך דער בעטראג דארף פערטיילט ווערען פון 250 ביז 100 קראן.

די יודען האבען פריהער געוואוינט כמעט אלע צוזאמען. ווען מ'האט איבערגעבויט די שטאט, האבען זיי זיך פונ'ם אלטען קווארטאל אנגעהויבען ארויסציהען און איצט זענען זיי פונאנדערגעשפרייט איבער דער גאנצער שטאט.

קיין צופלוס פון נייע יודען איז נישטא — דער ארייגפאהר איז זעהר בעשווערט. נאכ'ן קריג ווען צוליב דער הויכער וואלוטא אין דענעמארק, האט נישט געלוינט אויסצוארבייטען קיין אייגענע סחורות און ס'האט זיך בעסער קאלקולירט אריינצובריינגען סחורות פון אויסלאנד, איז די ארבייטסלאזיגקייט שטארק געשטיגען. דאס האט מיטגעווירקט צו דעם, אז דער ארייגפאהר פאר פרעמדע זאל בעשווערט ווערען. אריינקומען אין לאנד קען מען נאר צייטווייליג אויף אנ'ארויספאדערונג פון א קרוב, אדער פון א בעקאנטען, דערביי טאר דער אריינגעקומענער קיין שום ארבייט נישט אננעמען. אויף צו בעקומען בירגעררעכט דארף מען אין לאנד אפזיין 15 יאהר און אין פערלויף פון דער גאנצער צייט נישט אנקומען צו געזעלשאפטליכער שטיצע.

די יודען רעדען צווישען זיך יודיש. אויך אין שטוב ווערט געווענליך גערעדט יודיש. ביי די קינדער הערט מען שוין מעהר דעניש, ווייל דאס איז די שפראך פון דער ארומיגער גאס און פון דער שול.

שעהנע מעשיות פון דער גאנצער וועלט

פרעזידענט הובער און די טעלעפאן־מיידלעך. — וואונדערליכער רעטונג. — א קינסטליכער אינזעל איבער'ן אקעאן

הובער — איז דער ערשטער אמעריקאנער פרעזידענט, וועלכער האט אוועקגעשטעלט ביי זיך אויפ'ן שרייב־טיש א טעלעפאן־אפאראט. די טעלעפאניסטקעס קענען אבער צו דער נייאיגקייט נישט געוואוינט ווערען און ווען עס דערהערט זיך א קלינג פונ'ם פרעזידענט ווערט אין טעלעפאן־זאל א בהלה. יעדער טעלעפאן־פרייליין האלט פאר א בעזונדערער עהרע צו פערבינדען דעם פרעזידענט און דערביי איבערוואַרפען א פאר ווערטער מיט דעם הויכגעשטעלטען אבאנענט.

הובער איז זעהר ליבענסווירדיג און העפליך און פערגעסט קיינמאל נישט צו דאנקען דער טעלעפאניסטקע, זי צו פרעגען וועגען עפעס און אויב דער נומער וועלכען ער דארף, איז פערנומען צו בעטען:

— איך וועל אייך זיין זעהר דאנקבאר, אויב איהר וועט מיר אנקלינגען, אז דער נומער וועט ווערען פריי.

איינמאל האט הובער דערהערט דורכ'ן טעלעפאן, אז די טעלעפאניסטקע איז פערקיהלט. הובער האט געפרעגט וואס עס איז מיט איהר, בגראטען באלד אהיים צו געהען, זיך לעגען אין בעט און אויסטרינקען הייסע טיי מיט ראם. אין עטליכע טעג ארום, ווען די טעלעפאניסטקע איז צוריק געקומען צו דער ארבייט האט זיך הובער געפרעגט ווי זי פיהלט זיך אין געזונד, צי זי האט געפאלגט זיין עצה א. ד. גל.

*

מיט א צייט צוריק איז אין ענגלאנד פערמשפט געווארען צום טויט א געוויסער זשארזש פרעדסאן פאר הרג'ענען א נאכט־וועכטער אין מאנטשעסטער.

דער פסק־דין איז שוין אריבער אלע אפעלאציאנס־אינסטאנצען און דער פער'משפט'ער האט שוין נאר געווארט אויפ'ן טויט.

4 טעג פאר'ן אויספיהרען דעם משפט האט מען אין דעם מאגאזין, וועלכער איז בערויבט געווארען, און עס איז גע'הרג'עט געווארען דער וועכטער, פלוצים אויף א שאכטעל מיט קעלנער בעמערקט בלוט־שפורען און אפדרוקען פון פינגער. די אויספארשונג האט בעוויזען, אז די שפורען האט איבערגעלאזט דער מערדער פון דעם וועכטער. די פינגער־אפדרוקען זענען זיך אבער נישט צוזאמענגעפאלען מיט די פינגער אפדרוקען פון דעם פער'משפט'ען זשארזש פרעדסאן.

דער פראצעס איז איבערגעגאנגען ווידער צו דער אויספארשונג און דער פער'משפט'ער פרעדסאן, וועלכער האט פון אנהויב אן געשריגען, אז ער איז נישט שולדיג, איז ארויסגעלאזט געווארען אויף דער פריי.

*

די פירמע ארמסטראנג טרעט צו צו בויען דעם ערשטען קינסטליכען אינזעל אויפ'ן אטלאנטישען אקעאן. דער אינזעל ווערט געמאכט, כדי די עראפלאנען, וואס וועלען פליהען פון אייראפע קיין אמעריקא, זאלען האבען סטאנציעס, וואו זיי וועלען קענען איבערוואַרטען די אומגינסטיגע וועטערען, בעקומען בענזין אויף ווייטער פליהען א. ד. ג.

צווישען ניו יארק און אייראפע האט מען בדעה אוועקצושטעלען 8 אזעלכע אינזלען. א מאדעל פון אזא אינזעל ווערט איצט אויסגעפרובט אין דעלאווער אונטער דער אויפזיכט פון דעם ערפינדער ארמסטראנג.

דער אינזעל שטעלט מיט זיך פאר א פלאטפארם פון 1200 פוס די לענג, 400 פוס די ברייט און 70 פוס הויך איבער די פלאכע פונ'ם ים. די פלאט־פארם האלט זיך אין וואסער מיט דער הילף פון א שטאהלענער פלאטע. די פלאטע ווערט צוגעפעסטיגט צום ארט מיט שטארקע אנקערס.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעמשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. med. **H. Lubicz**
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענערשוואכע קראנקהייטען. היי ונג מיט קווארץ־לאמפען (האו־אויספאל)
נעהמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אווענד.

Dr. Robinzon
10 פיעטריקאווער 10. טעל. 31-86
צוריקגעקעהרט.

Dr. S. HEINRICH
באמארסקא 10, טעל. 47-67
צוריקגעקעהרט
ספעצ. פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען
היילט מיט פיזיק.־טעראפיע. דיאטערמיע. קווארץ־לאמפען. ליכט־בעדער, נעמט אן פון $2-12^1/_2$ און פון 4–7 נמ. פאר אונבעמיטעלטע לעשטניצע־פרייזן.

יורידישע עצות

פון דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

> **קופאן**
> יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט".
> מיט דערלייגען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף צוגעלייגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון טאג, ווען די אנפראגע הערט ארייגעשיקט, אויף אנפראגען אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

9840\. א געטרייער לעזער פון פשעיאזד 35

געוויס איז א פערברעך צו מאנען נאך א מאל א שוין בעצאהלט'ען חוב. דערלאנגט א מעלדונג אין דער פראקוראטור, לייגט צו דער מעלדונג די אויספאדערונג פון קאמא ניק צו בעצאהלען דעם חוב אין דעם ענטפער פון דער פאסט, אז דער הויזווירט האט שוין דעם חוב דערהאלטען.

9841\. משה אקרענס.

איהר מוזט זיך פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט ברעגנגט מיט דעם געשלאסענעם מיט'ן הויזווירט קאנטראקט.

9842\. קורא תמיד פאמארסקא גאס.

אויב מען טרעט וועמען ס'איז אפ א טייל פון א דירה און מ'רעדט זיך אויס דערפאר צו בעצאהלען א געוויסע סומע מאנאטליך, ווערט דער פערזאן, וואס ציהט זיך אריין, בעטראכט פאר א סובלאקאטאר און עס שפרייטען זיך אויף איהם אויס אלע הנחות פון דעקרעט וועגען לאקאטארען־שוץ. ממילא זענען קיין שום קוויטלעך, אז ער פערפליכטעט זיך נאך א בעשטימטען טערמין זיך ארויסציציהען נישט גילטיג.

9843 א הויזבעזיצער פון ריבנא.

נישט בלויז די משפחה איז בערעכטיגט אונטערצונעמען אנ'אקציע, קוים איז דער פראצעס אפגעשטעלט געווארען, ווייל דער לאקאטאר איז גייסטיג קראנק, זענט איהר אלס פאר אינטערעסירטער אויך בערעכטיגט זיך צו ווענדען אין געריכט וועגען א Pozbawienie własnej woli לגבי דעם בעטרעפענדען לאקאטאר.

9844 א הירט ־ קאלאניאל־סוחר.

ס'איז נישט וויכטיג פאר וועמען דער בעטרעפענדער פערזאן האט אונטערגעשריבען דעם וועקסעל, נאר אויב דער אונטערגעשריבענער פערזאן איז אפיציעל נישט געווען בעפולמעכטיגט אדער אויך אזוי פיל נישט געווען בעפולמעכטיגט אונטערצושרייבען וועקסלען אין נאמען פון דזיטען פערזאן, איז ער אליין פאר די וועקסלען־חובות פעראנטווארטליך.

9845\. X.

לעהרער פון עפענטליכע פאוושעכנא שולען ווערען געוויינליך גערופען נאר אויף אזוי גערופענער רעקרוטסקע אויסבילדונג קוים בעהאלטען זיי זיך אבער אויס פון דער פליכט, ווערען זיי אריינגעצויגען אין די מיליטערישע רייהען אויף דער גאנצער נארמאלער דינסט־צייט א חוץ דער שטראף וואס דראהט זיי סתם פאר אויסמיידען מיליטער־דינסט.

9846\. פנחס פון בושעזשינער־גאס.

ס'איז א פראגע צי אין סטאטוט פון בעקערמייסטער־פעראיין איז פע־האן אזא פונקט, לויט וועלכען די מיטגלידער איז ערלויבט אויף אזעלכע אופנים זיך צו שיצען געגען נישט געוויסענהאפטע בעל־חובות.

אויב נישט איז עס געוויס א נישט דערלאזבארע רעפרעסיע, געגען וועלכער איהר קאנט געריכטליך ארויסטרעטען.

9847\. הענריקאווסקי

9848\. א פריזיער־מייסטער.

9849\. לעק. פון זאכאדניע.

וועגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 5—6 נאכמיטאג מיטברענגענדיג די צייטונג.

9850\. א געטרייער לעזער פון פאדזשעטשנא 8

אויסצוצאהלען די אונטערשטיצונגען פאר די משפחות פון די רעזערוויסטען, וועלכע ווערען גערופען אויף איבונגען, איז בערופען דער מאגיסטראט, וואוהין איהר דארפט זיך ווענדען.

חברון

לעגענדעס וועגען דער שטאָט, וואו עס איז איצט פאָרגעקומען דער שוידערליכער פּאָגראָם

עס איז נישטאָ נאָך אַ שטאָט אין דער וועלט, וואָס זאָל זיין אַרומגעוויקעלט מיט אַזוי פיל טיפע איינגעוואָרצעלטע לעגענדעס. אין וועלכע עס גלויבען אי יודען, אי קריסטען, אי מאַכמעדאַנער, ווי די שטאָט חברון, וואָס ליגט ביי דער אייזענבאַהן־ליניע צו דרום פון ירושלים.

דאָס איז די שטאָט פון אדם און חוה — דאָס ערשטע מענשליכע פּאָרפאָלק אויף דער וועלט: דאָס איז די שטאָט פון די אבות, און דאָס איז די שטאָט פון מערת המכפלה, וואו די קברים פון די אבות געפינען זיך. און אַרום אָט די קברים, וואָס זענען פערהייליגט געוואָרען פון די פאָרשטעהער פון די דריי הויפּט רעליגיעס אין דער וועלט. דרעהען זיך אַרום די לעגענדעס.

צום מער תהמכפלה לאָזט מען קיינעם נישט צו. אַהין אַריינצוגעהען קאָן מען נישט אומבעש טראָפט. עס זענען געווען איינצעלנע געוואַגטע מענשען, וואָס האָבען זיך ערלויבט אַהין אַריינצודרינגען, און יעדער פון זיי איז בעשטראָפט געוואָרען אויף אַנ׳אַנדער אופן.

איינער פון זיי איז געווען איבראהים פּאַשאַ, וועלכער האָט איינגענומען עגיפּטען, ער איז געווען מעכטיג גענוג איבערצוטרעטען אַלע פערבאָטען און זיך אַראָפּלאָזען אינעווייניג, צו די קברים. ער האָט דאָרטען געזעהן רבקה׳ן. זי איז געזעסען און גע־קעמט איהרע האָר. ווען זי האָט דערזעהן דעם „פרעמדען", וואָס האָט געוואַגט אַריינצודרינגען און שטערען איהר רוה, האָט זי איהם דערלאַנגט אַזאַ קלאַפּ אין אויער, אַז מען האָט איהם פון דאָרטען קוים אַרויסגעשלעפּט אַ לעבעדיגען.

אַ 3 הונדערט יאָהר פריהער, פאַר איבראהים פּאַשאַ, זאָל האָבען אַהין אַריינגעדרונגען אַ יוד מיט׳ן נאָמען דוד, דער ראָזיגער דוד זאָל האָבען שיער איינגערעדט דעם קעניג פון פּאָרטוגאַל, אַז ער זאָל איהם געבען גענוג מיליטער איינצונעהמען דאָס הייליגע לאַנד און פערטרייבען פון דאָרטען די מאַכמעדאַנער. ער האָט איבערגעלאָזען נאָך זיך פערשידענע שריפטען וועגען זיינע איבערלעבונגען. און דאָרטען דערצעהלט ער, אַז ער האָט אַריינגעדרונגען אין דעם מערת המכפלה. די מאַכמעדאַנישע גייסטליכע האָבען איהם פון דעם אָפּגערעדט. זיי האָבען איהם דערצעהלט, אַז דריי מענער, וואָס האָבען זיך אַהין אַראָפּגעלאָזען, זענען פון דעם געשטאָרבען, און אַ פערטער איז שטום געוואָרען. אָבער דער ראָזיגער דוד, וועלכער האָט פערזיכערט, אַז ער שטאַמט פון דעם שבט ראובן, האָט אַ רעכט אויף דעם. און ער איז אַריין און דאָרטען, צווישען די קברים, האָט געבלאָזען אַ שטאַרקער ווינט און פערלאָשען זיין פּאַקעל. אַ מיסטעריעזע ליכט, וואָס איז געקומען ער ווייסט נישט פון וואַנען, האָט דאָרטען געשיינט, און אַ שטימע פון קבר — ער רעכענט, אַז דאָס איז די שטימע פון יצחק — האָט איהם בייז געשטראָפט פאַרוואָס ער איז געקומען שטערען די רוהע. און פאַר זיין געוואַגטקייט איז דער ראָזיגער דוד שטום געוואָרען אויף זיין גאַנץ לעבען.

אַ ריין יודישע לעגענדע, וואָס בעציהט זיך צו חברון און וואָס איז פון אַ פיל שפּעטערדיגער אָפּשטאַמונג, איז אַזאַ:

מיט צוויי הונדערט יאָהר צוריק האָט דער פּאַשאַ, וואָס האָט רעגירט איבער׳ן הייליגען לאַנד, אַרויסגעגעבען אַ בעפעהל צו די יודען אין חברון, אַז זיי זאָלען צושטעלען דער רעגירונג אַזאַ גרויסע סומע געלד, וואָס זיי האָבען נישט פערמאָגט. אויב זיי וועלען דאָס געלד נישט צושטעלען אין צייט, וועט מען זייערע הייזער פערניכטען.

די יודען האָבען דאָס געלד נישט געהאַט, דאָ־ בען זיי זיך פערזאַמעלט אין שוהל און אָנגע־ הויבען פאַסטען און זאָגען תהלים און בעטען גאָט ער זאָל פון זיי אָפּטאָן די שרעקליכע גזירה. אַרום האַלבע נאַכט פון דער לעצטער נאַכט האָט אימיצער אָנגעקלאַפּט אין טיר פון שוהל און פער־ לאַנגט, אַז מען זאָל איהם אַריינלאָזען. די צו־ שראָקענע יודען האָבען מורא געהאַט צו עפענען די טיר. און דאַן איז די טיר פּלוצים געוואָרען אַ לאָך. דורך דער לאָך האָט זיך דורכגעשטעקט אַ האַנט מיט אַ זעקעל גאָלד און געווען איז דאָרטען פּונקט אַזוי פיל גאָלד וויפיל די רעגירונג האָט פון די יודען געפאָדערט.

ווען די יודען זענען אויף מאָרגען געקומען צום פּאַשאַ און איהם דערלאַנגט דאָס זעקעל מיט גאָלד, איז ער פּלוצים געוואָרען בלאַס, עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס זעקעל וואָלט איז פון איהם אַליין, פון דעם פּאַשאַ, אַרויסגע׳גנב׳עט געוואָרען לעצטע נאַכט נישט קוקענדיג דערויף, וואָס זיין געצעלט איז געווען אַרומגערינגעלט מיט דער שטאַרקסטער וואַך. דער פּאַשאַ האָט דאַן דערקענט, אַז אברהם אבינו אַליין, דער פריינט פון די יודען, האָט עס בייאיהם דאָס געלד צו־ גענומען און עס איבערגעגעבען די יודען, כדי זיי זאָלען זיך אויסקויפען פון דער שרעקליכער גזירה. און דאַן האָט דער פּאַשאַ געבעטען די יודען, אַז זיי זאָלען איהם מוחל זיין פאַר דעם, וואָס ער האָט זיי געקאָלט טאָן.

און ביז היינטיגען טאָג ווייזט מען דאָרטען אַ לאָך אין וואַנט, דורך וועלכער עס האָט זיך דורכגעשטעקט די האַנט מיט׳ן זעקעל גאָלד.

די מאַכמעדאַנער האָבען דאָרטען זייערע אייגענע לעגענדעס, זיי ווייזען אָן אויף אַ גריבעל אין אַ שטיין און זאָגען, אַז עס איז די פוס־טריט פון אדמ׳ען. אָבער מיט דעם זענען נישט אַלע מסכים. איינגע זאָגען, אַז דאָס איז די פוס־טריט פון אדמ׳ען, און אַנדערע זאָגען, אַז דאָס איז די פוס־טריט פון מאַכמעד׳ן.

אל חיימסאָן.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע.
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פון 8-2 נאָכמ. און פון 5—9 אָוונד.
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

יודישער ישוב אין בירא־בידזשאַן

געפינט זיך ביי דער כינעזישער גרעניץ אויפ׳ן אַמור

יודען אין כאַרבין אין פּאָגראָם־שרעק

מאָסקווע, (יט״א) „געזעטר" האָט בעקו־ מען אַ טעלעגראַם פון דעם יודישען ישוב „אַמור־ זעט" אונטער עש־יבען פון 93 יודישע קאָלאָניס־ טען אין וועלכען עס ווערען אָפּגעלייקענט די קלאַנ־ גען, אַז די יודישע ישובים אין בירא־בידזשאַן האָ־ בען געליטען פון די לעצטיגע גרעניץ־צוזאַמענשטויסען צווישען דער כאַזיעטישער און כינעזישען מיליטער אויפ׳ן ווייטען מזרח.

אין דער טעלעגראַמע ווערט איבערגעגעבען, אַז אין „אַמורזעט" איז רוהיג און אַז יעדער פון די יודישע קאָלאָניסטען בעשעפטיגט זיך נאָרמאַל מיט זיין פעלד־אַרבייט.

דער קאָרעספּאָנדענט פון דער יודישער טע־ לעגראַפען־אַגענטור ווערט געוואָהר פון זיכערע קוועלען, אַז די יודישע קאָלאָניסטען אין „אַמורזעט" האָבען אַ געוויסע צייט געלעבט אין שרעק צוליב די שיסערייען צווישען די רוסען און די כינעזער. כמעט אַלע קאָלאָניסטען האָבען דאַן פערלאָזען דעם ישוב און זיך געלאָזט טיפער צו בירא־פעלד. שפּעטער אָבער האָבען זיי זיך בערוהיגט און זיך אומגעקעהרט צוריק קיין „אַמורזעט".

דער ישוב „אַמורזעט" געפינט זיך אַזוי נאָהענט צו דער כינעזישער גרעניץ אַז די יודישע קאָ־ לאָניסטען קענען זיך דורכשמועסען מיט די כי־ נעזישע כאָלאָפּטען. בלויז דער טייך אַמור טיילט אָפּ די יודישע קאָלאָניסטען פון דער כינעזישער אַרמיי.

די כאַזיעטישע פרעסע גיט איבער, אַז די יודישע באַנק און אַלע יודישע קרעדיט־קאַסעס אין כאַרבין האָבען באַנקראָטירט צוליב דעם, וואָס עס האָט זיך געשלאָסען איין כאַרבינער די ווייט־מזרח׳דיגע באַנק, וועלכע פלעגט העלפען די קאַסעס מיט קרעדיטען. די יודישע באַנק און די קרעדיט־קאַסעס זענען בעלאַגערט מיט יודען, וואָס ווילען אַרויסראַטעווען כאָטש אַ טייל פון זייער געלד, וואָס זיי האָבען דאָרט.

די אַלגעמיינע לאַגע פון די יודען אין כאַר־ בין, לויט ווי זי ווערט בעריכטעט דורך דער כאַזי־ עטישער פרעסע, איז נאָך אַל צו נערוועז. מען האָט מורא, אַז די רויטע אַרמיי וועט מאַכען אַנ־ אָנגריף אויף כאַרבין און די נאָהענטע טעג, און אַז די אַנטרעטענדע ווייסגוואַרדייעצעס וועלען מאַ־ כען פּאָגראָמען אויף יודען בשעת זיי וועלען פער־ לאָזען די שטאָט צו ראַטעווען זיך פון דער רויטער אַרמיי.

——=:§:=——

במקום שאין איש...

פראַנץ מאַלנאַר זאָל ווערען פרעזעס פון דער בודאַפּעשטער יוד. קהלה

בודאַפּעשט, (יט״א) ביז־איצט בלייבט נאָך אונבעזעצט דער אַמט פון קהלה־פרעזעס אין בו־ דאַפּעשט וואָס איז בעפרייט געוואָרען נאָכ׳ן טויט פון הויפראַט אַלעקסאַנדער קאָסאַב. ביז איצט איז נאָך נישט געפונען געוואָרען קיין ענטשפּרעכענדער קאַנדידאַט אויף דעם ראָזיגען אַמט. פיל בעקאַנטע יודישע און אַרישע פּערזענליכקייטען האָבען אָבגע־ זאָגט אָנצונעהמען דעם ראָזיגען אַמט. אַ געוויסע צייטונג האָט די טעג מיטגעטיילט, אַז אויף דעם אַמט פון פּרעזעס פון דער בודאַפּעשטער קהלה זאָל בעד שטימט ווערען דער בעריהמטער שריפטשטעלער פראַנץ מאַלנאַר.

עס איז ווערט צו בעמערקען, אַז זוכענדיג אַנ׳ענטשפּרעכענדען קאַנדידאַט צווישען די יודישע און אַרישע ראַקטאָירים, האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אַלע פּראָפּעסאָרען פון מעדיצין, וואָס שטאַמען פון יודען, זענען שוין אויסגעשמד׳ט.

——=):§:(=——

די בלוטיגע טעג אין ארץ־ישראל

(ענדע פון 3־טע זייט).

וועלכע האָבען אַראָפּגעוואָרפען שטיינער, עס האָבען זיך געהערט שאָסען, און זיי האָבען נישט געלאָזט צוגעהן צום הויז.

באַלד נאָכ׳ן אָנפאַל איז דער קוואַרטאַל אויס־ געליידיגט געוואָרען פון די איינוואוינער, אין דער פּאַניק האָבען קינדער פערלוירען זייערע משפחות און האָבען זיי עטליכע טעג נישט געפונען.

בשעת אין אַלע איבעריגע פּלעצער זענען די אָנ־ פאַלער געווען בעדואינער, פעלאַכען, דאָרפסלייט, זענען די אָנפאַלער דאָ, לויט׳ן עדות זאָגען פון די אַנטלאָפענע, געווען דאָס רוב פון דער אַלטער שטאָט. איינער פון די הויפּט־מערדער איז געווען אַ שוואַרצער און גראָבער אַראַבער, וועמענס פּרצוף איז גוט בעקאַנט דער ירושלימער איינוואוינער. אויב מען וועט אַרעסטירען די פערדעכטיגע וועלען די געראַטעוועטע דערקענען די מערדער, די נאָענטע צייט פון׳ם אָנפאַל האָט געדוערט אין דער לופט אייז לאָזונג „נרבה אַלדיאַהוד". (לאָמיר שעכטען די יודען!)

עס זענען אויך געווען שמועות וועגען פרויען שענדונגען אין דעם ראָזיגען קוואַרטאַל, נאָר פון איצט איז שווער אויפצוקלערען אויף וויפיל דאָס איז ריכטיג.

בשעת די אונרוהען האָט מען אויך געוואָר־ פען שטיינער אין דעם אמט פאַר עפענטליכע אַר־ בייט, וואָס געפינט זיך אין דער געגענד, ווי אויך אַ דייטשע זיך אינוועניג. די בעאַמטע האָבען נישט געקאָנט אַהיימגעהן צוליב די אָנפאַלען.

(המשך מאָרגען).

דער מאַלפּע־מענש

(12 (סענסאַציאָנעלער ראָמאַן)

ער האָט גערעדט צו דער מאַלפּע קלאָהר און דייטליך אַזוי ווי מען רעדט מיט טויבע אָדער שוואַכזיניגע.

נישט טראַכטענדיג לאַנג האָט באָג צוריקגע־ לייגט דאָס פּאַפּיראָסען־שאַכטעל אויפ׳ן אָרט, און געבראַכט אַ צוויים שאַכטעל.

— און איצט נעהם צו פונדאַנען דאָס סאָדע־ וואַסער מיט׳ן וויין.

דער אראנג־אוטאנג האָט זיך געפאָלגט.

ער האָט אָפּגעטראָגען די גלעזער אין קרע־ דענץ, נישט אויסגיסענדיג אפילו אַ טראָפּען.

— אַ דאַנק, באָג! ביזט פריי.

גאָרנישט אָפּרופענדיג זיך, קלאַנגלאָן, האָט זיך די מאַלפּע אומגעקעהרט צום באַלבאָס מיט׳ן רוקען און איז פערשוואונדען אין דער וואַנד.

מיסטער גרעגאָרי האָט אַ דריק געטון דאָס קנעפּעל אויפ׳ן בּרעג־טיש, און די טיר האָט זיך פערמאַכט.

— פונקט, ווי אַ מענש! — האָט אויסגערו־ פען דער איבערראַשטער מאָריס.

מיסטער גרעגאָרי פּען האָט אַ שמייכעל גע־ טון.

— אַ סך בעסער, ווי אַ מענש! אַזאַ איבער־ געגעבענער פריינד וועט איהר צווישען מענשען נישט געפינען,

ער האָט געכאַפּט אַ בליק אויף די סומאַטרי־ שע שווערטען, און זיך פערטראַכט.

— וואו וואוינט ער ביי אייך?

— ער האָט זיך פאַר זיך ספּעציעל אַ קליינעם רוים, און ער האַלט איהר אין אַ וואונדערבאַרער ציכטיגקייט. עסען עסט ער צוזאַמען מיט דער די־ נערשאַפט.

— הערסט אַ מעשה! — האָט מאָריס אויסגע־ רופען.

דער באַראָנעט האָט אַ שמייכעל געטון, מח־ מת צופרידענקייט פון זיין פערוואונדערונג.

— יאָ, ער עסט צוזאַמען מיט דער דינער־ שאַפט. זיי האָבען פאַר איהם מורא, אָבער זיי אַכטען איהם. ער בעציהט זיך זעהר דזשענטעל־ מעניש אין בעצוג צו זיי, און מאַכט דעם אָנשטעל, אַז ער בעמערקט נישט זייער פחד. ווייסט איהר דען, וואָס עס וואָלט פּאַסירט, ווען איך רוף זיך צו איהם אַזוי אָפּ: „דער דאָזיגער מענש איז מיין שונא"?...

פּען האָט אָנגעוויזען מיט׳ן פינגער אויף מאָ־ ריס׳עס ברוסט.

— ער וואָלט אייך דאַן צוריסען אויף שטיק־ שטיקלעך — האָט ער פּאָרטגעזעצט — קיין שריד ופליט וואָלט פון אייך נישט פערבליבען. אין דער־ זעלבער צייט קאָן ער אָבער אויך זיין זעהר איי־ דעל און צאַרט... יאָ, ער קאָן זיין, צאַרט און איידעל. און סאַראַ געשיקטער ער איז! כמעט יע־ דער נאַכט געהט ער אַרויס אויף שפּאַציר, און קיין איין מאָל האָב איך פון די שכני׳שע פּויערים נישט געהערט, אַז עמיצער זאָל זיך פערקלאָגען אויף איהם. ער האָט נאָך קיינמאָל ביי קיינעם גאָרנישט גע׳גנב׳עט, און קיינעם נישט איבערגעשראָקען. ער מיידט אויס יעדער וואוין־אָרט, שפּאַצירט זיך אַרום אין וואַלד, און אויב ער דער׳הרג׳עט עמי־ צען, איז עס אַ האָז אָדער אַ סאָווע...

— לאַנג איז ער שוין ביי אייך?

— אַכט אָדער ניין יאָהר, — האָט דער באַ־ ראָנעט געענטפערט, אויפהויבענדיג זיך פון׳ם שטול

— ני, און איצט לאָמיר אָקאָרשט געהן אַ קוק טון אויף אייערע אַקטיאָרען! אַ פּרעכטיג מיידעלע, נישט וואָהר? איהר האָט נישט פערגעסען, אַז איך האָב אייך ביידען איינגעלאַדענט צו מיר אויף מי־ טאָג? ווי, איז, אייגענטליך, אייער פאַמיליע?

— בראָקמאַן! — האָט מאָריס געענטפערט — מאָריס בראָקמאַן.

מיסטער גרעגאָרי האָט בוטראָגען אַ קיי געטון מים די ליפּען.

— וועלען מיר געדענקען... בראָקמאַן... מען וועט עס דאַרפען זאָגען באָג׳ן. איהם וועט עס זיין אינטערעסאַנט צו וויסען.

— שוין־זשע מיינט איהר, אַז ער וועט מיך דערקענען?

— דערקענען, פרעגט איהר? — האָט זיך דער באַראָנעט זעלבסטצופרידען פונאַנדערגעשמייכעלט — נישט נאָר ער וועט אייך דערקענען, נאָר ער וועט אייך אַרויסגעפינען, וואו נאָר איהר זאָלט זיך נאָר נישט בעהאַלטען... איהר האָט אוודאי בעמערקט, ווי ער האָט געשמעקט זיין לאַפּע, ווי נאָר ער האָט זיך מיט אייך בעגריסט? ער האָט זיך וועגען אייך אַזוי־אַרום אינפאָרמירט, מיין ליי־ בער פריינד. ווען איך זאָל איהם, אַ שטייגער בע־ פעהלען: „נעהם דאָס, און גיב איבער דעם מיס־ טער בראָקמאַן", קאָנט איהר זיך פולשטענדיג פער־ לאָזען, אַז ער וועט אייך שוין אויסגעפינען און איבערגעבען אייך..

ווען זיי זענען צוגעקומען צו דעם טייל גאָר־ טען, וואו עס איז פאָרגעקומען די קינאָ־אויפנאַה־ מע, איז שוין די ערשטע סצענע געווען פערטיג.

אויף דזשעק נעוובאָרט׳ס פּנים האָט געלויכ־ טען אַ צופרידענער שמייכעל, פון וועלכען מ׳האָט געקאָנט אורטיילען, אַז די פּחדים פון אַדעלען זענען געווען אומבערעכטיגט.

דער ערשטער פּרוב איז, אַלזאָ, אַנ׳אמת גע־ לונגענער.

— נישט קיין מיידעל, נאָר אַ שטיק גאָלד! — האָט דער אַלטער צופרידען איבערגע׳חזר׳ט. — זי איז געבוירען געוואָרען אַלט אַנ׳אַקטריסע!... בע־ שאַפען געוואָרען פאַר דער ביהנע! גאָלד, זאָג איך אייך!... וואָס פערלאַנגט איהר?

די לעצטע פראַגע איז געווען געווענדט צום ליבהאָבער, קאָנאָלי, וועלכער איז געווען אויפגע־ רעגט, ווי בכלל ערשטע ליבהאָבער.

ער האָט געהאַלטען, אַז דער רעזשיסער גיט נישט גענוג אַכטונג אויף זיינע קינסטלערישע דער־ פאָלגען.

— איך האָב געוואָלט זאָגען, מיסטער נעוו־ באָרט, אַז איהר קוקט מיך אַוועק. מען זעהט דאָך מיך גאָר נישט אַרויס אינ׳ם פילם... מיר האָ־ בען אַזוי פיל פאָטאָגראַפירט, און איך ווייז זיך בסך הכל אין דרייסיג מעטער... דאָס איז נישט גערעכט אַזוי, איהר דאַרפט עס אַליין וויסען!... מיין ראָליע איז אַזוי וויכטיג...

— זי איז גאָרנישט וויכטיג, — האָט איהם דזשעק האַרב איבערגעשלאָגען — פרייליין מענדראַ־ זאַ איז דערהויפּט געווען אומצופרידען, וואָס איהר פערנעהמט צופיל אָרט אינ׳ם פילם.

מאָריס האָט זיך פאָרזיכטיג אַרומגעקוקט.

מיסטער גרעגאָרי פּען האָט ביני לביני בע־ וויזען אָפּצוטרעטען אין אַ זייט, און צו־גנב׳ענען זיך צום מיידעל.

אַדעלאַ איז געווען אַזוי גליקליך, אַז אפילו איהם האָט זי בעגעגענט מיט צופרידענהייט.

(פאָרזעצונג קומט).

ODEON 2 פּושעיאוו | די נייעסטע פּראָדוקציע | WODEWIL 1 גלובנאַ

PAT i PATACHON

צום ערשטען מאָל אין לאָדז! נייער קינאָ-שטערן | CORSO 2 זשעלאַזנאַ

REX BELL

אין בילד א. נ.: דער אדלער פון טעקסאס

אויסערדעם: אויפנאַהמען פון א"ל נאָך די לעצטע געשעהעניש אין פּאָלעסטינע-דעמאָנסטראַציעס פון די יודען אין וואַרשאַ—אין די קינאָס אדעאָן, וואָדעוויל און קאָרסאָ גלייכצייטיג.

מעכאַנ. שלאָסעריי און שוויסעריי

J. REDER

Łódź, Konstantynowska 11

כ'נעהם אָן אַלערליי שלאָסעריי-אַרבייט און צופּאַסען פּערשידענע מאַשינען-טיילען און שוויסונגען, פאַר שטריקער ווערט געליפערט טישען מיט מעסערס פון 30 זל. אַן, פּאָראַפּינערס פון 7 זל. אַן.

אַ יונגערמאַן! זוכט אַ פּאַסטען אין אַ געשעפט אַלס קאַסיר, אָדער אינקאַסאַנט ... 9226

שאָפעס, ... ביראַנדער. 9226

ס'וועט געבריווט אַ פּאַמאַצניק-נייער ... 12 פער שוו. יאַקובאַ

Dr. med.

L. Pikielny

אורולאָג ... NAWROT 8 tel. 19-90 ... „Zdrowie" ... נאַכמ.

Kino MIMOZA

ul. KILIŃSKIEGO 178.

פון 10. ביז 16. סעפּטעמבער 1929 איינציגליך

„CAREWICZ"

לויט'ן ווערק פון גאַבריעלע זאַפּאָלסקאַ.

אין דער הויפּט-ראָל איוואַן מאָזשוכין פּעטראָוויטש ... רוסיש אַרטיסטישער כאָר, וואָלגאַ ... ELGA BRINK

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od 10. IX. do 16. IX. 1929

Dla dorosłych:

SALAMBO

(CORKA HAMILKARA)

Podług powieści Gustawa Flauberta

W rolach głównych:

Jane de Balzac, Henri Baudin i Rolle Norman

Dla młodzieży:

„Przeznaczenie"

Dramat życiowy w 10 aktach.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט.

פּושעטשינער 11, טעלעפאָן 37-63.

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

ד"ר אַימיך נאָז, האַלז, אויערן קר.	4¹/₂—3¹/₂
ד"ר פרישנער קינדער-קראַנקה.	4¹/₂-3 11-9
ד"ר שימאַן אינערליכע קראַנקהייטען	2—12
ד"ר ראָבינזאָן הויט און געשלעכטס-קר.	1¹/₂—12¹/₂
ד"ר שמירנאָלד נערווען און נערוועז קר.	2—1
ד"ר נאַדעלבלאַט אויגען-קראַנקה.	1¹/₂—12¹/₂
ד"ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	3—2
ד"ר שמערלאַווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4¹/₂—3

... אימפּפונגען נעגען שקאַרלאַטין. ... רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאַזשינסקי טמערלאַזשינסקי ... 6—3 1—10

די לעטשניצע איז אויך שבת און זונטאג

כ'בית-לחם", וואָסקאַדניא 68/70

דער פּעראיין „בית-לחם"

מאַכט באַקאַנט, אַז די קאַנצעלאַריע פון פעראיין איז אָפען טעגליך פון 11 ביז 1 פאַרמיטאָג און פון 5 ביז 8 אָוונט.

גלייכצייטיג קאָנען זיך מעלדען טיכטיגע אינקאַסענטען (מעט ...)

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג. 9339

Z PRAWAMI GIMNAZJÓW PAŃSTWOWYCH

Gimnazjum Żeńskie JÓZEFA ABA

w Łodzi, Zielona 10, tel. 22-12

קינדער-גאָרטען

נעהמט אָן וויטערדיגע איינשרייבונגען.

דער אונטערריכט הויבט זיך אָן דעם 25. סעפּט. ד. י.

Dyrektor (—) J. AB. 9286

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד"ר רויזשאַנער הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד"ר נאָלדשטיין-אויגען-קראַנקהייטען פּאָלאַק	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראַזענצוויג קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאַפּירני פרויען און געבורטס-הילף	1-11¹/₂ 5-6
ד"ר קאַנאַר כירורגישע-קראַנק.	4-4¹/₂ 5¹/₂ זונ. 1—2
ד"ר ווייצבערג אינ. הערץ און לונגען	12—1 7¹/₂—6¹/₂
ד"ר סמאָמעל רענטגען	2—12 4—6
א. גרינשטיין-מעשיק צאָהן-ערצט	3—7
נ. ראָזעס צאָהן-ערצט	2—8

... א רענטגען-אינסטיטוט ... די לעטשניצע איז אויך שבת און זונטאג וויזיט אין דער שטאָט.

ערצט.-קאָסמעטיש. קאַבינעט ... 5—7

קינא „Słońce"

28 Napiórkowskiego 28

dojazd tramwajami № 3 i 4.

היינט און פאָלגענדע טעג!

דער רוסישער שלאַגער פּרעמיערע פון איצטיגען סעזאָן

אין די נעגעל פון אַ לאַמפּאַרט

BILLIE DOVE, BERTH LYTTEL מיט

... נעקסטער פּראָגראַם: די ליבע פון אַ בעדוינער

ס'וועט געזוכט אַ גראַוועור

אויף אַ היימצוהעהמען אַרבייט. צו מעלדען זיך צו דער פירמע „GENTLEMAN"

אַלעקסאַנדראָווסקאַ 156.

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו

וואָס קלערען צו גיין צו גיין אין צו'נאַנדערע ביורא

ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם זאָלסטו זיי זאָגען

אַז נאָר אין ביורא פון י. מאַנעלאַ רעכטסקאָנסולענט

17 פּיעטריקאַווער 17

52 זאַכאַדניאַ 52

טעלעפאָן 48-79

ווערט געווידמעט ערלעדיגונג אין געשריבען אַלע ענינים ...

מיט אכטונג

י. מאַנעלאַ, פּיעטריקאַווער 17 דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52.

אַכטונג, צייטונגס-פאַרקויפער!

... א פאַרזאַמלונג ...

שבת-צו-נאַכט, דעם 21. ד. ח. ...

... מיט אַכטונג: די פערוואַלטונג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקה. ... ווייזיט 3 זל.

Dr. med.

D. Helman

ספּעציעל ערצט פון אויערן-נאָז-האַלז און קעל-קאָפּ-קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 68, טעל. 20-12

צוריקגעקעהרט

נעהמט נאָר פון 10-12 און פון 5-7 אָוונט.

Dr. med.

J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען ... צוריקגעקעהרט.

Dr. A. MAZUR

ספּעציאַליסט פאַר האַלז, נאָז און אויערן-קראַנקה.

צוריקגעקעהרט

65 וואָסקאַדניאַ 65, טעלעפאָן 66-01.

נעהמט אָן פון 12.30 ביז 1.30 נאָכמיטאָג און פון 4 ביז 6 אָוונט.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 51-78

... צוריקגעקעהרט

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאָלאָג-אקושער ... 11. טעל. 34-72 ... 8—6

Dr. med.

H. LAJCHTER

צאָהן-כירורג

... Konstantynowska 9. telefon 49-66 od 1¹/₂—5 po pol. 4604

א צימער

פאַר צו'איינצעלנען מענש צום שלאָפען ... נאַרוטאָוויטשאַ 25 וואוינונג 17.

DR. MED.

A. URYSON

אינערליכע קראַנקהייטען צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

Konstantynowska 20, telef. 35-85.

מאַשין-לעבע

... 29

Dr. JACÓB EYCHNER

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

אַל. 1. מאַי 16 טעל. 11-24

נעהמט אָן פון 7 — 8 אָוו.

Dr. med. J. MAKOWSKI

קינדער-קראַנקהייטען

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

CEGIELNIANA 8, tel. 50-02

עמפּפאַנגט פון 4—6 נאָכמ.

אַנאָנסען-פּרייז

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kosiński.

Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.